IN MEMORIAM JOHANNIS M^C CAUL

UNIVERSITATIS COLLEGII APUD TORONTONENSES PRAESIDIS PRIMI

AB AN: DOM: MDCCCXL AD AN: DOM: MDCCCLXXX;

ET OB DOLOREM COLLEGII CUM BIBLIOTHECA SUA

A: D: XV KAL: MART: AN: DOM: MDCCCXC

INCENDIO COMBUSTI;

HUNC CUM CAETERIS LIBRIS QUI JOHANNIS M^C CAUL QUONDAM

ERANT UNIVERSITATIS COLLEGIO DONO DEDERUNT HEREDES EJUS:

SCILICET UT BIBLIOTHECAM,

QUAM MAGNA EX PARTE IPSE OLIM VIVUS INSTITUISSET,

EANDEM ETIAM MORTUUS ALIQUA TAMEN EX PARTE RESTITUERET.

[illegible]

[illegible] Coll. [illegible]

1830

(QUINTI HORATII FLACCI) OPERA:

AD LECTIONES PROBATIORES

DILIGENTER EMENDATA,

ET

INTERPUNCTIONE

NOVA SAEPIUS ILLUSTRATA;

CURA

JOANNIS HUNTER, LL.D.

IN ACADEMIA ANDREAPOLITANA

LITT. HUM. PROF.

TOM. I.

CUPRI FIFANORUM

Excud. R. Tullis, Academiae Andreanae Typographus.

VENEUNT, EDINBURGI, APUD J. ANDERSON ET SOC.

ET, LONDINI, APUD LONGMAN HURST REES

ORME ET BROWN.

M.DCCC.XIII.

AD LECTOREM.

IN hac altera Horatii editione curanda, quam in usum juventutis studiosae accuratissima diligentia recognovimus, quamque inter emendatissimas numerari posse speramus, eandem, quam in priore nostra, secuti sumus rationem. Quibusdam locis, in quibus viri docti, vel emendatione nimis temere adhibita, vel prava distinctione, auctoris sensum corrupisse videbantur, notas addidimus, et lectionem vulgatam tueri atque illustrare tentavimus. In Librum secundum Epistolarum etiam, et in Artem Poeticam, notulas et lectiones variantes adjecimus.—Dedicationem, anno M.DCC.XCVII scriptam, intactam reliquimus, ut nostrae in virum praestantissimum, qui jam diu fato concessit, observantiae pietatisque testimonio sit.

ANDREAPOLI,
Prid. Kal. April.
M.DCCC.XIII.

JACOBO BURNETT

DE MONBODDO,

SUPREMAE IN CIVILIBUS CURIAE

APUD SCOTOS

SENATORI;

JUDICI PERSPICACISSIMO, INCORRUPTISSIMO;

VIRO OMNIGENA DOCTRINA,

TUM RECONDITA, TUM ELEGANTIORI

EXCULTO, EIDEMQUE

LITERATORUM FAUTORI EXIMIO;

MAECENATI SUO

NUNQUAM NON VENERANDO;

HANC *Q. HORATII FLACCI* EDITIONEM,

POETAE

AB IPSO SEMPER IN DELICIIS HABITI,

ANIMO GRATO PIOQUE

DEDICAT

JOANNES HUNTER.

PRAEFATIO
PRIORIS EDITIONIS.

QUID a nobis praestitum sit, quo Horatius, pro nostro saltem judicio, quam emendatissimus prodiret, paucis accipe. Ex prioribus editionibus quae in aliquo honore sunt, complures diligenter evolvimus, si forte esset quam ubique sequeremur. Quum vero editorum alios lectionum sanitatis nimis securos, alios conjecturis suis nimium indulgentes, invenimus; mutato consilio, quae ubique probatiores videbantur lectiones, diligenter collegimus: ita tamen ut a vulgo receptis non temere discesserimus; nec ullas admiserimus, quae non codicum MSS. auctoritate fulcirentur, nisi in loco uno aut altero, ubi, praeter optimorum criticorum consensum, manifesta loci depravatio a MSS. fide discedere persuadebat. Interpunctioni praeterea diligentem impendimus operam, unde permultis locis non nihil lucis ac venustatis accessurum speramus.

Lectiones varias etiam, non omnes quidem, quod infinitum foret, sed quae aliquid memorabile, aut majoris momenti, habere videbantur, ex editionibus Lambini, Cruquii, Fabricii, Bentleii, Gesneri, Jani, decerptas, ad finem adjecimus. Quae ex Torrentii codicibus proferuntur lectiones, Schrevelio pleraeque; quae vero ex Bersmanni et Pulmanni codicibus, Bentleio deben-

tur: neque enim Torrentii, nec Bersmanni aut Pulmanni editiones nobis videre contigit. Primarum quoque editionum, quae ex libris scriptis expressae videntur, ac pari fere auctoritate ac ipsi libri scripti habentur, lectiones compluribus locis annotavimus; interdum etiam virorum doctorum conjecturas. Hanc lectionis varietatem neque erudito lectori ingratam, neque studiosis adolescentibus inutilem, fore speramus: dum alter, quâ quaeque lectio auctoritate nitatur, videbit, ac de singulis ipse pro se statuere poterit; alteri vero, erudito ac limati judicii praeceptore facem praeferente, hujusmodi res excutere, et ad rationes criticas exigere, assuescant. Praemisimus etiam indicem librorum MSS. ad quos Horatius adhuc recensus est; nec non editionum veterum, quarum lectiones quaedam in notulis proferuntur.

Nequaquam consilii nostri erat Horatium emendare, quod munus jam plus satis illi praestitum arbitramur, dum, nimiâ sui fiduciâ, editores fere conjecturas suas in contextum quem vocant inducere solent, eoque venustissimum poëtam emendando corrumpere. Hanc editorum temeritatem improbantes, lectionis vulgo receptae causam aliquoties suscepimus, non nunquam contra ipsum Bentleium; non quod viri eruditi pariter atque acuti laudibus obtrectare volebamus, sed

ne ipsa viri docti fama et auctoritas imperitiores aut minus cautos in errorem inducerent.—Notulae adhuc non ultra Epistolarum libri primi finem procedunt. Ita volebat bibliopola, ne scilicet ultra modum cresceret libri moles.

Ad Orthographiam quod spectat, post multos quos viri docti in hanc rem insumserint labores, plurima adhuc sunt, de quibus nihil certi definiri aut statui potest: neque enim quam scribendi normam sequi melius sit, etymon e. g., an auctoritatem, adhuc inter eruditos satis constat. Hic satis est monere, nos, in verbis compositis, *n* ante liquidam cum liquida sequente colliquescere sivisse, et, ante *b* et *p*, in *m* transire; id quod non Latinae solum, sed omnium fere linguarum analogia postulare videbatur. Iisdem adducti rationibus, *attraho*, *suppono*, &c. scripsimus, non *adtraho*, *subpono*. In his, et hujusmodi multis, ab eruditorum tum in Germania tum inter Batavos consuetudine, non sine idonea, ut nobis videtur, ratione, discessimus. Eorundem vero auctoritatem sequuti, *obscenus* dedimus, etsi *obscaenus* forte melior scriptura, si quidem a Graecorum σκαιος deductum videtur. *Thus* ubique dedimus, non *tus*, propter manifestam quam habet cum θυω cognationem. Hunc errorem et confiteri et demere volumus. Lingua enim Aeolica, unde magna ex parte originem suam traxit lingua Latina,

adspirationem fere respuit. Eadem etiam ratio *letum* postulat, non *lethum*, etsi a λήθω deductum videatur. Vocativum in *ī* propriorum in *ius* desinentium, juniorum in gratiam, apice distinximus, ut inde facilius rationem perspicere possent, quâ, in ejusmodi vocibus, *i* correptum nominativi transit, vocandi casu, in *ī* longum.

Etsi non parvam adhibuimus diligentiam, ut haec editio emendatissima prodiret, nullos tamen omnino errores typographicos nos effugisse, spondere non audemus. Vana forsan ea spes videbitur reputantibus, qui acciderint, editoribus etiam diligentissimis, in re tam lubrica lapsus. Hoc tantum confirmamus, nihil hujusmodi, cujus quidem conscii sumus, inemendatum reliquisse.

Hic loci autem silentio praetereunda non est amica, qua usi sumus, opera viri nobis conjunctissimi, et in hisce studiis multum versati, JOANNIS TROTTER, LING. HEBR. IN ACADEMIA ANDREAPOLITANA PROF. qui, ut haec editio quam emendatissima prodiret, unamquamque plagulam recognovit, et complura non nullius momenti submonuit.

Vale, Lector amice! laboribus nostris fruere; ipsos errantes in viam reducito.

HORATII VITA,

AUCTORE

C. SUETONIO TRANQUILLO.

Q. HORATIUS FLACCUS, Venusinus, patre, ut ipse tradit, libertino, et exactionum* coactore; ut vero creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: "Quoties ego vidi patrem tuum cubito se emungentem?" Bello Philippensi, excitus a M. Bruto imperatore, tribunus militum meruit: victisque partibus veniâ impetratâ scriptum Quaestorium comparavit; ac, primo Maecenati deinde Augusto insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quantopere eum dilexerit, satis monstratur illo epigrammate, ubi inquit:

Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigosiorem.

sed multo magis extremis judiciis, tali ad Augustum elogio: "Horatii Flacci, ut mei, memor esto."

* Gesnerus conj. *exauctionum*.

Augustus ei Epistolarum officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem scripto significat: "Ante ipse scribendis epistolis amicorum sufficiebam; nunc occupatissimus et infirmus, Horatium nostrum a te cupio abducere. Veniet ergo ab ista parasitica mensa ad hanc regiam; et nos in scribendis epistolis adjuvabit." Ac ne recusanti quidem aut succensuit quidquam, aut amicitiam suam ingerere desiit. Exstant epistolae, ex quibus, argumenti gratia, pauca subjeci: "Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris: recte enim et non temere feceris; quoniam id usûs mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset." Et rursus: "Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire; nam incidit, ut illo coram fieret a me tui mentio: neque, si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, ideo nos quoque ανθυπερηφανουμεν." Praeterea saepe inter alios jocos purissimum penem, et homuncionem lepidissimum, appellat; unaque et altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuo opinatus est, ut non modo Saeculare carmen componendum injunxerit, sed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique, privignorum; eumque coëgerit, propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere: post Sermones quoque lectos, nul-

lam sui mentionem habitam ita sit questus: "Irasci me tibi, scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An "vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quod "videaris familiaris nobis esse?" expressitque eclogam, cujus initium est,

Quum tot sustineas, et tanta negotia, solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.

Habitu corporis brevis fuit, atque obesus: qualis a se ipso et in Satiris describitur, et ab Augusto hac epistola: "Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem te*, "quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne majores libelli tui sint, quam "ipse es. Sed si tibi statura deest, corpusculum "non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas; "quum circuitus voluminis tui sit ογκωδεστατος, sicut "est ventriculi tui." Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini, aut Tiburtini; domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas et Elegi sub ejus titulo, et Epistola prosa oratione, quasi commendantis se Maece-

* Regius codex videtur cum lacuna habuisse *ne accus*……
….*atem*; unde elicit Jani *ne accusem brevitatem.*

nati: sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, epistola autem obscura; quo vitio minime tenebatur. Natus est sexto Idus Decembres, L. Cotta et L. Torquato consulibus. Decessit quinto Kalendas Decembres, C. Marcio Censorino et C. Asinio Gallo consulibus, post nonum * et quinquagesimum annum, herede Augusto palam nuncupato, quum, urgente vi valetudinis, non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus et conditus est extremis Esquiliis, juxta Maecenatis tumulum.

* Rutgersius ex Eusebii Chronico reposuit *septimum*.

INDEX

INDEX CODICUM MSS.

AD QUOS ADHUC HORATIUS RECENSUS EST, EX JANI EDITIONE DESUMPTUS.

CODICES DIONYSII LAMBINI.

CODICES VATICANI quinque, quos antiquissimos vocat, nec tamen pluribus describit.

Cod. DONATI JANNOCTII, Florentini.

Cod. GABRIELIS FAERNI.

Cod. LUDOVICI URSINI, in quo desiderabantur Sermones.

LIBER RAINUTII FARNESII, Card. typis quidem excusus, sed cum antiquissimis atque optimis codicibus comparatus, atque ex iis plurimis locis emendatus.

Cod. JOANNIS TORNESII, typographi Lugdunensis; quem ille vetustissimum censet.

Ad ultimam editionem adornandam Lutetiae sex aliis codd. usus est.

Cod. CLERICI, quem nactus est ab heredibus N. Clerici.

Codd. RUSSARDINI duo, accepti a Lud. Russardo, juris doctore Avarici Biturigum.

Codd. NICOTIANI tres, dati ei a Jo. Nicotio, legatione apud Lusitaniae regem functo.

Cod. COLUMBINUS, donatus ei a Jo. Columbino, Monstroliensi.

CODICES JACOBI CRUQUII.

Codd. BLANDINII seu BLANDINIANI quatuor, ex bibliotheca Blandinia, i. e. pp. Benedictinorum S. Petri in monte Blandinio Gandavi, quo Româ perlati erant. Hos omnes venerandae vetustatis, et ad saeculum nonum referendos judicat Cruquius. Unum ex iis, quem BLANDINIUM ANTIQUISSIMUM dicere solet, et sic ultra saeculum ix. etiam rejicit, omnium maximi aestimat; quem eundem Cuninghamius omnium codicum Horatianorum emendatissimum optimumque pronuntiat. Mentionem ejus facit etiam Muretus praefat. ad ed. 1555.

Cod. DIVAEI, cui etiam magnum pretium statuit vir doctissimus.

Cod. SILVIUS, qui Gualteri Silvii erat.

Cod. BUSLIDIANUS, e bibliotheca Gymnasii Buslidiani trilinguis Lovanii, quem etiam a vetustate commendat. Apparet autem, mutilum fuisse.

Cod. alium BUSLID. laudat ad Epod. ii. 69. cujus autem exiguum tantum fragmentum fuisse suspicatur Jani.

Cod. CARRIONIS, itidem mutilus.

Cod. MARTINIUS, sive Martinii.

Cod. TONSANUS, ex bibliotheca Tonsana, qui solos Sermones continuisse videtur.

Cod. MALDEGHEMIUS, qui solas Odas videtur habuisse.

CODICES GE. FABRICII.

Cod. ANHALTINUS, quem a vetustate et bonitate lectionum maxime commendat, quemque sibi Lydii lapidis loco fuisse ait, cujus beneficio emendarit ac restituerit loca plurima. Vid. Praefat. ad ed. 1555.

Codex SAXONICUS, communicatus cum eo a Laurentio Scradaeo.

Cod. THURINGICUS, missus ei ab Wolfgango Werthero, equite Thuringo, sed non integer.

Codicum quos ALDUS habuit, praestantissimus fuisse videtur AUSTRIACUS, quem Viennâ accepit a Stanislao Savero. Vid Fabric. ad Carm. iii. 12.

M. ANTONIUS MURETUS imprimis inspexit codicem BERNARDINI LAUREDANI, clarissimi adolescentis. Vid. ejus Praefat. ad ed. 1555.

GE. BERSMANNUS sex codd. MSS. usus est, quos a Posthio, Jacobo Monavio, et Jo. Cotteritio, acceperat.

CODICES THEOD. PULMANNI.

Cod. AUGUSTINI HUNNAEI, quem hic illi dono dederat, cuique ipse summum ab antiquitate et emendatione pretium statuit. Designare eum solet litera H.

Cod. COLLEGII GEMBLACENSIS. G.

Cod. ALTER GEMBLACENSIS. E.

Cod. BELLERI, a quo illi donatus. B.

Fragmentum cod. ANTONII DIESTHEMII, quod continebat libros iii. et iv. Carminum, sed mutilos, item Carmen saeculare. A.

Cod. PLANTINI, Sermones tantum exhibens. P.

Cod. CORNELII GUALTHERI, fragmentum, continens librum ii. Epist. et libri i. Sermonum Satiras tres cum dimidia. C.

Cod. vetus, Artem Poëticam complectens. T.

Cod. alter PLANTINI, Ars Poetica. P.

Cod. VICTORIS GISELINI, Ars Poetica, Epistolarum liber ii. et Sermonum liber ii. V.

Fragmentum CAROLI CLUSII, Pars Epistolarum. K.

TORRENTIUS insignes multos codices, quos imprimis Romae collegisset, ad recensendum Horatium adhibuit; in quibus maximum pretium statuit codici LAURENTIANO.

CODICES RIC. BENTLEII.

1. *Cod.* GRAEVIANUS, vetustissimus, annorum DCC, cui tamen Epistolarum et Sermonum pars magna deerat.

2. *Cod.* LEIDENSIS, ejusdem aetatis, in bibliotheca Academiae Lugduno-Batavae.

3. *Cod.* ZULICHEMIANUS, annorum DC. Hujus et Leidensis varietatem ad eum miserat N. Heinsius, sua manu scriptam, interpositis propriis conjecturis.

4. *Cod.* VOSSIANUS, quem non inferiorem prioribus illis censet.

5. *Cod.* MARKIANUS, qui Epistolas modo habet.

Ex Britannicis, quos ipse omnes inspexit,

6. *Cod.* COLLEGII REGINENSIS Oxonii, princeps est, annorum DCC, et plane integer.

7. *Cod.* e bibliotheca Regiae Societatis Londini.

8. *Cod.* PETRENSIS DOMUS Cantabrigiae, D annorum

9. *Cod.* COLLEGII MAGDALENENSIS Oxonii.

10. *Cod.* ROGERI GALEI.

11. *Cod.* EPISCOPI ELIENSIS, sub initium typographiae scriptus.

12. *Cod.* COLLEGII REGII CANTABRIGIAE, ab eadem manu.

13. *Cod.* BATTELIANUS, e museo Jo. Battelii. Desunt in eo Epistolae, et Sermones aliquot libri ii.

14. *Cod.* REGIUS, Sermones, et Epistolas, Artemque Poëticam complexus.

15. 16. 17. *Codd.* tres ex COLLEGIO TRINITATIS, ejusdem fere argumenti.

18. 19. *Codd.* duo BODLEIANI, in quibus Odae omnes.

20. *Cod.* VIGORNIENSIS, Ars Poetica.

21. *Cod.* DIGBEANUS Oxonii, Ars Poetica.

22. *Cod.* MORETI, a Nic. Heinsio collatus, etiam Artem Poëticam continens.

23. E CODICE COLBERTINO et

24. FRANEQUERANO etiam excerptas lectiones habuit, sed pauculas, et levi cura.

25. *Cod.* MAGDALENENSIS alter, Sermones, Epistolae, et Ars, ab eodem librario, a quo supra N. 14.

Codicibus etiam MSS. quibusdam se usos dicunt CUNINGHAMIUS et JO. JONES; sed eos non ulterius describunt.

Item HENR. STEPHANUS paucos quosdam codd. et Excerpta habuit. Vid. ejus Diatrib. ii.

CODICES GESNERI.

Cod. GOTTINGENSIS, in biblioth. Academica, chartaceus, eleganter scriptus, recentior, sed optimas plerumque lectiones habens.

Codd. HANNOVERANORUM duorum ex biblioth. regia fragmenta membranacea.

COLLATIO SAXIANA, h. e. var. lectionum sylloge, ex Lipsiensi, Vinariensi, et novem aliis

codd. descripta, quam Gesnero donavit Christoph. Saxius.

Cod. JO. BRODAEI, cujus collationem, exemplo ed. Torrentianae adscriptam, habuit Gesnerus. Ex iis, quae in fine codicis sunt, apparet eum esse e saeculo xiv. Lectiones quasdam exhibet memorabiles; multas optimas.

CODICES M. CHRIST. DAVIDIS JANI.

Codd. DESSAVIENSES duo, ex Bibliotheca serenissimi Principis Anhaltini Dessaviensis; quorum,

PRIMUS, membranaceus, laceratus et mutilus, ipse e saeculo xiv. sed ex vetusto admodum et bono exemplari descriptus;

SECUNDUS, etiam membranaceus, in quo multa sunt quae scribam declarant rudem et imperitum. Videtur paullo recentior priori.

Cod. MENTELIANUS e saeculo xi. qui olim in bibliotheca Jo. Jac. Mentelii fuit.

Codd. LIPSIENSES quatuor, qui in splendidissima bibliotheca senatoria Lipsiae adservantur. Qui de his plura velit, Jani odarum editionem adeat.

Codd. ALTORFINI duo, quorum PRIMUS, etsi a scriba valde indocto exaratus, e bono tamen et nunc ignoto antiquo codice exscriptus videtur: habet enim lectiones multas egregias et elegantes, quae vel raro vel nusquam alias reperian-

tur, nec profecto ab scriba stupido et indocto venire potuerint.

Eadem fere de ALTERO dicere licet.

Cod. FRANEQUERANUS, in bibliotheca Academica, venerandae, ut videtur, antiquitatis, magnique pretii; etiam ob scholiorum ineditorum copiam. Hujus codicis et Bentleius lectiones habuit, sed paucissimas et negligenter excerptas. Lamb. Bos quoque nonnullas hujus codicis lectiones commemorat. Animad. ad scriptores quosdam Latinos specimen, p. 26. et seqq.

Cod. HELMSTADIENSIS, recentior ipse, sed ad antiquiorum librorum fidem emendatus esse videtur. Habet certe lect. quasdam singulares et memorabiles, et scholia non pauca adscripta.

CODEX BARTHII.

Commemorat vir doctissimus Adversar. XXXV. 2. codicem, ut ait, venerandae vetustatis, DCCCC annorum, atque ex eo profert quaedam.

CODEX GRAEVII.

Codicis a J. G. Graevio secum communicati, optimi quidem et praestantissimi, mentionem facit aliquoties Janus Broukhusius ad Propertium, ut ad ii. 7. 62. ii. 8. 28. &c. Non dubitat Jani quin sit COD. GRAEVIANUS Bentleii.

Cod. UPSALIENSIS, qui est in Bibliotheca re-

gia Academica, describitur a Car. Aurivillio Tom. i. Actorum nov. Societ. Reg. Upsal. p. 110. et seqq. qui, speciminis gratia, varietatem codicis in Arte Poetica adjunxit.

INDEX EDITIONUM

VETERUM QUAE IN NOTULIS CITANTUR.

Ed. Zaroti. Princeps Horatii editio videtur esse illa quae, sine loco et anno, sine titulo et indice, sine typographi nomine, ex Mich. Maettarii conjectura (Annal. typograph. tom. i. p. 292 edit. sec.) Mediolani ex Typographeo Antonii Zaroti sub annum 1470 prodiit. Vid. Gesn. Praesidia suae Horatii editionis.

Ed. Mediolani	1477.
Veneta	1478.
Veneta	1479.
Florentina Landini	1482.
Mediolani	1486.
Veneta	1490.
Locheri. Argent.	1498.
Mediolani	1502.
Aldina, Venet.	1511, *vulgo* 1509.
Fabricii, Basil.	1555.

Q. HORATII

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER I.

ODE I.

AD MAECENATEM.

MAECENAS, atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum!
Sunt, quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis,
Terrarum dominos, evehit ad deos:
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.

Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est, qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die,
Spernit; nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra juvant, et lituo tubae
Permixtus sonitus, bellaque, matribus
Detestata. Manet sub Jove frigido
Venator, tenerae conjugis immemor;
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Me doctarum hederae praemia frontium
Dîs miscent superis; me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo: si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod si me Lyricis vatibus inseris,
Sublimi feriam sidera vertice.

ODE II.

AD AUGUSTUM CAESAREM.

Jam satis terris nivis atque dirae
Grandinis misit Pater; et, rubente
Dextera sacras jaculatus arces,
Terruit urbem,

Terruit gentes, grave ne rediret
Saeculum Pyrrhae, nova monstra questae;
Omne cum Proteus pecus egit altos
Visere montes,

Piscium et summa genus haesit ulmo,
Nota quae sedes fuerat columbis;
Et superjecto pavidae natarunt
Aequore damae.

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etrusco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis,
Templaque Vestae;

Iliae dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus et sinistra
Labitur ripa, Jove non probante, u-
xorius amnis.

Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persae melius perirent;
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara, juventus.

Quem vocet divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctae minus audientem
Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter? Tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo:

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, et Cupido:
Sive neglectum genus et nepotes
Respicis, auctor,

Heu! nimis longo satiate ludo,
Quem juvat clamor, galeaeque leves,
Acer et Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem.

Sive mutata juvenem figura,
Ales, in terris imitaris, almae
Filius Maiae, patiens vocari
Caesaris ultor;

Serus in coelum redeas, diuque
Laetus intersis populo Quirini,
Neve te, nostris vitiis iniquum,
Ocior aura

Tollat. Hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici Pater atque Princeps:
Neu sinas Medos equitare inultos,
Te duce, Caesar,

ODE III.

AD NAVEM QUA VEHEBATUR VIRGILIUS ATHENAS PROFICISCENS.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis praeter Iapyga;
Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animae dimidium meae.
Illi robur, et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum

Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti;
Quo non arbiter Hadriae
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, et
Infames scopulos, Acroceraunia?
Nequicquam Deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiae
Non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perpeti,
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem aetheria domo
Subductum Macies et nova Febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique prius tarda necessitas
Leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis, non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum est.
Coelum ipsum petimus stultitia; neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

ODE IV.

AD L. SEXTIUM.

SOLVITUR acris hiems grata vice veris et Favonî,
Trahuntque siccas machinae carinas:
Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator ig-
Nec prata canis albicant pruinis. [ni;
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna;
Junctaeque nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede: dum graves Cy-
clopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myr-
Aut flore, terrae quem ferunt solutae. [to,
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna, sive malit haedo.
Pallida Mors aequo pulsat pede pauperum taber-
nas,
Regumque turres. O beate Sextî!
Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare
longam.
Jam te premet nox, fabulaeque Manes,
Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

ODE V.

AD PYRRHAM.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urguet odoribus
 Grato, Pyrrha, sub antro?
 Cui flavam religas comam,

Simplex munditiis? heu! quoties fidem
Mutatosque deos flebit, et aspera
 Nigris aequora ventis
 Emirabitur insolens,

Qui nunc te fruitur credulus aurea;
Qui semper vacuam, semper amabilem,
 Sperat, nescius aurae
 Fallacis! Miseri, quibus

Intentata nites! Me, tabula sacer
Votiva paries indicat, uvida
 Suspendisse potenti
 Vestimenta maris deo.

ODE VI.

AD AGRIPPAM.

Scriberis Vario fortis et hostium
Victor, Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
Miles, te duce, gesserit.

Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelidae Stomachum, cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulixeï,
Nec saevam Pelopis domum,

Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyrae Musa potens vetat
Laudes egregii Caesaris, et tuas,
Culpa deterere ingenî.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden superis parem?

Nos convivia, nos proelia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, sive quid urimur,
Non praeter solitum leves.

ODE VII.

AD MUNATIUM PLANCUM.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus unum opus est intactae Palladis arces
Carmine perpetuo celebrare,
Indeque decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedaemon,
Nec tam Larissae percussit campus opimae,
Quam domus Albuneae resonantis,
Et praeceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obscuro deterget nubila coelo
Saepe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitaeque labores
Molli, Plance, mero; seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyaeo

Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:
Quo nos cumque feret melior Fortuna parente,
Ibimus, o socii comitesque!
Nil desperandum, Teucro duce, et auspice Teucro:
Certus enim promisit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes, pejoraque passi
Mecum saepe, viri! nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus aequor.

ODE VIII.

AD LYDIAM.

Lydia, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere; cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque solis.
Cur neque militaris
Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat, neque jam livida gestat armis
Brachia, saepe disco,
Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Trojae
Funera, ne virilis
Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

ODE IX.

AD THALIARCHUM.

Vides, ut alta stet nive candidum
Soracte, nec jam sustineant onus
Silvae laborantes, geluque
Flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus, ligna super foco
Large reponens; atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche! merum diota.

Permitte divis cetera; qui simul
Stravere ventos aequore fervido
Depraeliantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere, et,
Quem Fors dierum cumque dabit, lucro
Appone; nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
Morosa. Nunc et campus, et areae,
Lenesque sub noctem susurri
Composita repetantur hora:

Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae risus ab angulo,
Pignusque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

ODE X.

AD MERCURIUM.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, et decorae
More palaestrae;

Te canam, magni Jovis et deorum
Nuntium, curvaeque lyrae parentem,
Callidum, quidquid placuit, jocoso
Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret; viduus pharetra,
Risit Apollo.

Quin et Atridas, duce te, superbos,
Ilio, dives Priamus, relicto,
Thessalosque ignes, et iniqua Trojae
Castra, fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus, virgaque levem coërces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus, et imis.

ODE XI.

AD LEUCONOËN.

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem dî dederint, Leuconoë; nec Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hiemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. Sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Aetas. Carpe diem, quam minimum credula postero.

ODE XII.

AD AUGUSTUM.

Quem virum, aut heroa, lyra vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,

Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Haemo,
Unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,

Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis Parentis
Laudibus, qui res hominum ac deorum,
Qui mare ac terras, variisque mundum
Temperat horis?

Unde nil majus generatur ipso;
Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Praeliis audax, neque te silebo,
Liber, et saevis inimica Virgo
Belluis; nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

Dicam et Alciden, puerosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor;
Concidunt venti, fugiuntque nubes;
Et minax, nam sic voluere, ponto
Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
Pompilî regnum memorem, an superbos
Tarquinî fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.

Regulum, et Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paullum, superante Poeno,
Gratus insigni referam camena,
Fabriciumque.

Hunc, et incomtis Curium capillis,
Utilem bello tulit, et Camillum,
Saeva paupertas, et avitus apto
Cum lare fundus.

Crescit, occulto velut arbor aevo,
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.

Ille, seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos orientis orae
Seras et Indos,

Te minor latum reget aequus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum;
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

ODE XIII.

AD LYDIAM.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, cerea Telephi
Laudas brachia, vae! meum
Fervens difficili bile tumet jecur.

Tunc nec mens mihi, nec color
Certa sede manet; humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicae mero
Rixae; sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Laedentem oscula, quae Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

ODE XIV.

AD REMPUBLICAM.

O NAVIS, referent in mare te novi
Fluctus? O! quid agis? fortiter occupa
Portum. Nonne vides, ut
Nudum remigio latus,

Et malus, celeri saucius Africo,
Antennaeque gemant, ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea:
Non dî, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,

Jactes et genus et nomen inutile;
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit: tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quae mihi taedium,
Nunc desiderium, curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites aequora Cycladas.

ODE XV.

NEREI VATICINIUM.

Pastor cum traheret per freta navibus
Idaeis Helenen perfidus hospitam;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata: Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti! Jam galeam Pallas et aegida
    Currusque et rabiem parat.

Nequicquam, Veneris praesidio ferox,
Pectes caesariem, grataque feminis
Imbelli cithara carmina divides;
    Nequicquam thalamo graves

Hastas, et calami spicula Gnosii,
Vitabis, strepitumque, et celerem sequi
Ajacem: tamen, heu! serus adulteros
    Crines pulvere collines.

Non Laërtiaden, exitium tuae
Gentis, non Pylium Nestora respicis?
Urguent impavidi te Salaminius
    Teucer, te Sthenelus, sciens

Pugnae, sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces. Ecce furit te reperire atrox
    Tydides, melior patre:

Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
    Non hoc pollicitus tuae.

Iracunda diem proferet Ilio,
Matronisque Phrygum, classis Achilleï:
Post certas hiemes uret Achaïcus
Ignis Pergameas domos.

ODE XVI.

PALINODIA.

O MATRE pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones iambis; sive flamma,
Sive mari libet Hadriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber aeque, non acuta
Sic geminant Corybantes aera;

Tristes ut irae: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec saevus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam, et insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.

Irae Thyesten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimae
Stetere causae, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris

Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem. Me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, et in celeres iambos

Misit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quaero tristia; dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

ODE XVII.

AD TYNDARIDEM.

Velox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus, et igneam
Defendit aestatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos.

Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latentes, et thyma, deviae
Olentis uxores mariti;
Nec virides metuunt colubras,

Nec Martiales haeduleae lupos:
Utcunque dulci, Tyndari, fistula
Valles, et Usticae cubantis
Levia personuere saxa.

Dî me tuentur: dìs pietas mea,
Et musa cordi est. Hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reducta valle caniculae
Vitabis aestus, et fide Teïa
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.

Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra; nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Proelia; nec metues protervum

Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes injiciat manus,
Et scindat haerentem coronam
Crinibus, immeritamque vestem

ODE XVIII.

AD VARUM.

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis, et moenia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At, ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata; monet Sithoniis non levis Euius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam, nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus Amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem,
Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

ODE XIX.

DE GLYCERA.

MATER saeva Cupidinum,
Thebanaeque jubet me Semeles puer,
Et lasciva Licentia,
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glycerae nitor,
Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus adspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit; nec patitur Scythas
Et, versis animosum equis,
Parthum dicere, nec quae nihil attinent.
Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, turaque,
Bimi cum patera meri:
Mactata veniet lenior hostia.

ODE XX.

AD MAECENATEM.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,

Care Maecenas eques; ut paterni
Fluminis ripae, simul et jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Caecubum, et prelo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernae
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

ODE XXI.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

Dianam tenerae dicite virgines:
Intonsum, pueri, dicite Cynthium;
Latonamque, supremo
Dilectam penitus Jovi.

Vos laetam fluviis, et nemorum coma,
Quaecunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi:

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque humerum lyra.

Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem,
Pestemque, a populo, principe Caesare, in
  Persas atque Britannos
    Vestra motus aget prece.

ODE XXII.

AD ARISTIUM FUSCUM.

INTEGER vitae, scelerisque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida sagittis,
    Fusce, pharetra;

Sive per Syrtes iter aestuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quae loca fabulosus
    Lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditus,
    Fugit inermem.

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis,
Nec Jubae tellus generat, leonum
    Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura;
Quod latus mundi nebulae, malusque
Jupiter urguet:

Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

ODE XXIII.

AD CHLOEN.

Vitas hinnuleo me similis, Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum et silüae metu.

Nam, seu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertae,
Et corde et genibus tremit.

Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Gaetulusve leo, frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

ODE XXIV.

AD VIRGILIUM.

Quis desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? Praecipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Urguet? cui Pudor, et Justitiae soror,
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior, quam tibi, Virgilî.
Tu frustra pius, heu! non ita creditum,
Poscis Quinctilium deos.

Quod si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
Non vanae redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: sed levius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

ODE XXV.

AD LYDIAM.

Parcius junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt; amatque
Janua limen,

Quae prius multum facilis movebat
Cardines. Audis minus et minus jam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis!

Invicem moechos anus arrogantes
Flebis, in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento:

Cum tibi flagrans amor, et libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeviet circa jecur ulcerosum;
Non sine questu,

Laeta quod pubes hedera virenti
Gaudeat pulla magis atque myrto;
Aridas frondes, hiemis sodali,
Dedicet Euro.

ODE XXVI.

DE AELIO LAMIA.

Musis amicus, tristitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis; quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,

Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. O quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiae coronam,

Pimpleï dulcis! nil sine te mei
Possunt honores. Hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

ODE XXVII.

AD SODALES.

+ Natis in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracum est: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat! impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.

Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. Quae te cumque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus, ingenuoque semper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus.—Ah miser,
Quanta laborabas Charybdi!
Digne puer meliore flamma.

Quae saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

ODE XXVIII.

ARCHYTAS.

Te maris et terrae, numeroque carentis arenae,
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera; nec quidquam tibi prodest
Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse polum, morituro.—
Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum;
Tithonusque, remotus in auras;
Et, Jovis arcanis, Minos, admissus: habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demissum; quamvis, clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atrae;
Judice te, non sordidus auctor
Naturae verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via leti.
Dant alios Furiae torvo spectacula Marti:
Exitio est avidum mare nautis:
Mista senum ac juvenum densantur funera: nullum
Saeva caput Proserpina fugit.
Me quoque, devexi rapidus comes Orionis,
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
Ossibus et capiti inhumato

Particulam dare. Sic, quodcumque minabitur Eu-
Fluctibus Hesperiis, Venusinae [rus
Plectantur silvae, te sospite; multaque merces,
Unde potest, tibi defluat aequo
Ab Jove, Neptunoque, sacri custode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere? fors et
Debita jura, vicesque superbae
Te maneant ipsum. Precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla resolvent.
Quamquam festinas, non est mora longa; licebit,
Injecto ter pulvere, curras.

ODE XXIX.

AD ICCIUM.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non ante devictis Sabaeae
Regibus, horribilique Medo

Nectis catenas. Quae tibi virginum,
Sponso necato, barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
  Pronos relabi posse rivos
    Montibus, et Tiberim reverti;

Cum tu coëmtos undique nobiles
Libros Panaetî, Socraticam et domum,
  Mutare loricis Iberis,
    Pollicitus meliora, tendis?

ODE XXX.

AD VENEREM.

O VENUS, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et, vocantis
Ture te multo, Glycerae decoram
    Transfer in aedem.

Fervidus tecum puer, et solutis
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et, parum comis sine te, Juventas,
    Mercuriusque.

ODE XXXI.

AD APOLLINEM.

Quid dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniae segetes feracis;

Non aestuosae grata Calabriae
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.

Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: dives et aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce,

Dîs carus ipsis; quippe ter et quater
Anno revisens aequor Atlanticum
Impune. Me pascant olivae,
Me cichorea, levesque malvae.

Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones, ac, precor, integra
Cum mente; nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

ODE XXXII.

AD LYRAM.

Poscimur. Si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat, et plures; age, dic Latinum,
Barbite, carmen,

Lesbio primum modulate civi:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim,

Liberum et Musas, Veneremque, et illi
Semper haerentem puerum, canebat,
Et Lycum, nigris oculis nigroque
Crine decorum.

O decus Phoebi, et dapibus supremi
Grata testudo Jovis! o laborum
Dulce lenimen! mihi cumque salve
Rite vocanti.

ODE XXXIII.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Albi, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glycerae, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Laesa praeniteat fide.

Insignem tenui fronte, Lycorida
Cyri torret amor; Cyrus in asperam
Declinat Pholoën: sed prius Appulis
Jungentur capreae lupis,

Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic visum Veneri; cui placet impares
Formas atque animos sub juga aënea
Saevo mittere cum joco.

Ipsum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriae,
Curvantis Calabros sinus.

ODE XXXIV.

IN EPICUREOS.

Parcus deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus

Cogor relictos. Namque Diespiter,
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum:

Quo bruta tellus, et vaga flumina,
Quo Styx, et invisi horrida Taenari
Sedes, Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis

Mutare, et insignem attenuat deus,
Obscura promens. Hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

ODE XXXV.

AD FORTUNAM.

O DIVA, gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos!

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus; te dominam aequoris,
Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythae,
Urbesque, gentesque, et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, et
Purpurei metuunt tyranni,

Injurioso ne pede proruas
Stantem columnam; neu populus frequens
Ad arma cessantes ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

Te semper anteit saeva Necessitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Gestans aëna; nec severus
Uncus abest, liquidumque plumbum.

Te Spes, et albo rara Fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
Utcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis:

At vulgus infidum, et meretrix retro
Perjura cedit; diffugiunt, cadis
Cum faece siccatis, amici
Ferre jugum pariter dolosi.

Serves iturum Caesarem in ultimos
Orbis Britannos, et juvenum recens
Examen, Eois timendum
Partibus oceanoque rubro.

Eheu! cicatricum et sceleris pudet,
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum juventus

Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum!

ODE XXXVI.

IN NUMIDAE REDITUM.

Et ture et fidibus juvat
Placare, et vituli sanguine debito;
Custodes Numidae deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima,
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula,
Quam dulci Lamiae; memor
Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque simul togae.
Cressa ne careat pulchra dies nota:
Neu promtae modus amphorae,
Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide:
Neu desint epulis rosae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos; nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis hederis ambitiosior.

ODE XXXVII.

AD SODALES.

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus; nunc Saliaribus
Ornare pulvinar deorum
Tempus erat dapibus, sodales.

Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et imperio parabat,

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum; quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem

Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem

Remis adurguens, (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Haemoniae) daret ut catenis

Fatale monstrum: quae generosius
Perire quaerens, nec muliebriter
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras;

Ausa et jacentem visere regiam
Vultu sereno, fortis et asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,

Deliberata morte ferocior;
Saevis Liburnis scilicet invidens
Privata deduci superbo,
Non humilis mulier, triumpho.

ODE XXXVIII.

AD PUERUM.

Persicos odi, puer, apparatus:
Displicent nexae philyra coronae:
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.

Simplici myrto nihil allabores
Sedulus, curo. Neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arcta
Vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER II.

ODE I.

AD ASINIUM POLLIONEM.

MOTUM ex Metello consule civicum,
Bellique causas, et vitia, et modos,
Ludumque Fortunae, gravesque
Principum amicitias, et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae,
Tractas, et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paullum severae Musa tragoediae
Desit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,

Insigne moestis praesidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiae ;
Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures : jam litui strepunt :
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.

Audire magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta
Praeter atrocem animum Catonis.

Juno, et deorum quisquis amicior
Afris inulta cesserat impotens
Tellure, victorum nepotes
Retulit inferias Jugurthae.

Quis non, Latino sanguine pinguior,
Campus sepulcris impia proelia
Testatur, auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae ?

Qui gurges, aut quae flumina lugubris
Ignara belli ? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes ?
Quae caret ora cruore nostro ?

Sed ne, relictis, Musa procax, jocis,
Ceae retractes munera naeniae:
  Mecum Dionaeo sub antro
    Quaere modos leviore plectro.

ODE II.

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

Nullus argento color est avaris
Abdito terris; inimice lamnae,
Crispe Sallustî, nisi temperato
    Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna metuente solvi
    Fama superstes.

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Poenus
    Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops;
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, et aquosus albo
    Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit Virtus, populumque falsis
Dedocet uti

Vocibus; regnum et diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

ODE III.

AD DELLIUM.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia; moriture Dellî,

Seu moestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.

Qua pinus ingens, albaque populus,
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo;

Huc vina, et unguenta, et nimium brevis
Flores amoenos ferre jube rosae,
Dum res, et aetas, et sororum
Fila trium patiuntur atra.

Cedes coëmtis saltibus, et domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit:
Cedes; et exstructis in altum
Divitiis potietur heres.

Divesne prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper et infima
De gente, sub divo moreris,
Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur: omnium
Versatur urnâ, serius, ocius
Sors exitura, et nos in aeternum
Exilium impositura cymbae.

ODE IV.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu. Prius insolentem
Serva Briseïs niveo colore
Movit Achillem:

Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmessae:
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta,

Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore, et ademtus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Graiis.

Nescias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium certe genus, et penates
Moeret iniquos.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam; neque sic fidelem,
Sic lucro aversam, potuisse nasci
Matre pudenda.

Brachia, et vultum, teretesque suras,
Integer laudo: fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit aetas
Claudere lustrum.

ODE V.

Nondum subacta ferre jugum valet
Cervice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuae
Campos juvencae, nunc fluviis gravem
Solantis aestum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto

Praegestientis. Tolle cupidinem
Immitis uvae: jam tibi lividos
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.

Jam te sequetur; currit enim ferox
Aetas, et illi, quos tibi demserit,
Apponet annos: jam proterva
Fronte petet Lalage maritum;

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris; albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges,

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

ODE VI.

AD SEPTIMIUM.

Septimi Gades aditure mecum, et
Cantabrum, indoctum juga ferre nostra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Aestuat unda;

Tibur, Argeo positum colono,
Sit meae sedes utinam senectae;
Sit modus lasso maris, et viarum,
Militiaeque.

Unde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galaesi
Flumen, et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro;

Ver ubi longum tepidasque praebet
Jupiter brumas, et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.

Ille te mecum locus et beatae
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lacrima favillam
Vatis amici.

ODE VII.

AD POMPEIUM.

O SAEPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiae duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dîs patriis, Italoque coelo,

Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem saepe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.

Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula;
Cum fracta virtus, et minaces
Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre :
Te rursus in bellum resorbens
Unda fretis tulit aestuosis.

Ergo obligatam redde Jovi dapem,
Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea, nec
Parce cadis tibi destinatis.

Oblivioso levia Massico
Ciboria exple : funde capacibus
Unguenta de conchis. Quis udo
Deproperare apio coronas

Curatve myrto ? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi ? non ego sanius
Bacchabor Edonis : recepto
Dulce mihi furere est amico.

ODE VIII.

IN BARINEN.

Ulla si juris tibi pejerati
Poena, Barine, nocuisset unquam ;
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui ;

Crederem. Sed tu, simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.

Expedit matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis
Signa cum coelo, gelidaque divos
Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Adde, quod pubes tibi crescit omnis:
Servitus crescit nova; nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt,
Saepe minati.

Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

ODE IX.

AD VALGIUM.

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros; aut mare Caspium
Vexant inaequales procellae
Usque; nec Armeniis in oris,

Amice Valgî, stat glacies iners
Menses per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.

Tu semper urgues flebilibus modis
Mysten ademtum: nec tibi, Vespero
Surgente, decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.

At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon, aut Phrygiae sorores,

Flevere semper. Desine mollium
Tandem querelarum: et potius nova
Cantemus Augusti tropaea
Caesaris; et rigidum Niphaten,

Medumque flumen, gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intraque praescriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

ODE X.

AD LICINIUM.

Rectius vives, Licinî, neque altum
Semper urguendo, neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Saepius ventis agitatur ingens
Pinus; et celsae graviore casu
Decidunt turres; feriuntque summos
Fulgura montes.

Sperat infestis, metuit secundis,
Alteram sortem bene praeparatum
Pectus. Informes hiemes reducit
Jupiter; idem

Submovet. Non, si male nunc, et olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

ODE XI.

AD QUINCTIUM HIRPINUM.

Quid bellicosus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quinctî, cogitet, Hadria
Divisus objecto, remittas
Quaerere: nec trepides in usum

Poscentis aevi pauca. Fugit retro
Levis juventas, et decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.

Non semper idem floribus est honor
Vernis; neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, et rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo

Potamus uncti? dissipat Euius
Curas edaces. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comtum Lacaenae
More comam religata nodum.

ODE XII.

AD MAECENATEM.

Nolis longa ferae bella Numantiae,
Nec durum Hannibalem, nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharae modis;

Nec saevos Lapithas, et nimium mero
Hylaeum, domitosque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus

Saturni veteris: tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris,
Maecenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.

Me dulces dominae musa Licymniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:

Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianae celebris die.

Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes,
Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos?

Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

ODE XIII.

IN ARBORIS CASUM.

Ille et nefasto te posuit die,
Quicunque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.

Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena Colcha,

Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est, in horas. Navita Bosporum
Poenus perhorrescit, neque ultra
Caeca timet aliunde fata;

Miles sagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus, et Italum
Robur: sed improvisa leti
Vis rapuit rapietque gentes.

Quam paene furvae regna Proserpinae,
Et judicantem vidimus Aeacum,
Sedesque discretas piorum, et
Aeoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus,
Et te sonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli!

Utrumque sacro digna silentio
Mirantur Umbrae dicere: sed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.

Quid mirum? ubi, illis carminibus stupens,
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues:

Quin et Prometheus, et Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono;
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

ODE XIV.

AD POSTUMUM.

Eheu! fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni; nec pietas moram
  Rugis et instanti senectae
    Afferet, indomitaeque morti:

Non, si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrimabilem
  Plutona tauris; qui ter amplum
    Geryonen Tityonque tristi

Compescit unda, scilicet omnibus,
Quicumque terrae munere vescimur,
  Enaviganda, sive reges,
    Sive inopes erimus coloni.

Frustrà cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Hadriae:
  Frustra per autumnos nocentem
    Corporibus metuemus Austrum:

Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danaï genus
  Infame, damnatusque longi
    Sisyphus Aeolides laboris.

Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor: neque harum, quas colis, arborum
Te, praeter invisas cupressos,
Ulla brevem dominum sequetur.

Absumet heres Caecuba dignior
Servata centum clavibus, et mero
Tinguet pavimentum superbo,
Pontificum potiore coenis.

ODE XV.

Jam pauca aratro jugera regiae
Moles relinquent; undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu; platanusque caelebs

Evincet ulmos: tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia narium,
Spargent olivetis odorem
Fertilibus domino priori:

Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:

Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumtu jubentes, et deorum
Templa, novo decorare saxo.

ODE XVI.

AD GROSPHUM.

Otium divos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi, pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura ve-
nale, neque auro.

Non enim gazae, neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis, et Curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum;
Nec leves somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.

Quid brevi fortes jaculamur aevo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriae quis exsul
Se quoque fugit?

Scandit aeratas vitiosa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, et agente nimbos
Ocior Euro.

Laetus in praesens animus, quod ultra est,
Oderit curare, et amara lento
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget Hora.

Te greges centum Siculaeque circum
Mugiunt vaccae; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctae

Vestiunt lanae: mihi parva rura, et
Spiritum Graiae tenuem camenae,
Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

ODE XVII.

AD MAECENATEM AEGROTUM.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec dîs amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.

Ah! te meae si partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus aeque, nec superstes
Integer? Ille dies utramque

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
Utcunque praecedes, supremum
Carpere iter comites parati.

Me nec Chimaerae spiritus igneae,
Nec, si resurgat, centimanus Gyges
Divellet unquam: sic potenti
Justitiae placitumque Parcis.

Seu Libra, seu me Scorpius adspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horae, seu tyrannus
Hesperiae Capricornus undae;

Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati

Tardavit alas, quum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum. Reddere victimas
Aedemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas
Africa: neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi;

Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.
At fides, et ingenî
Benigna vena est; pauperemque dives
Me petit. Nihil supra
Deos lacesso, nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire Lunae:
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus, et, sepulcri
Immemor, struis domos;
Marisque Baiis obstrepentis urgues
Submovere littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid, quod usque proximos
Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur, paternos
In sinu ferens deos,
Et uxor, et vir, sordidosque natos?
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula divitem manet
Herum. Quid ultra tendis? aequa tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec satelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. Hic superbum

Tantalum, atque Tantali
Genus, coërcet: hic, levare functum
Pauperem laboribus
Vocatus, atque non vocatus, audit.

ODE XIX.

IN BACCHUM.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite, posteri)
Nymphasque discentes, et aures
Capripedum satyrorum acutas.

Euoe! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. Euoe! parce, Liber!
Parce, gravi metuende thyrso!

Fas pervicaces est mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella:

Fas et beatae conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Pentheï
Disjecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu, separatis, uvidus, in jugis,
Nodo coërces viperino
Bistonidum sine fraude crines.

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors gigantum scanderet impia,
Rhoetum retorsisti leonis
Unguibus, horribilique mala:

Quamquam, choreis aptior et jocis
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnae ferebaris; sed idem
Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam; et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

ODE XX.

AD MAECENATEM.

Non usitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum aethera
Vates; neque in terris morabor
Longius: invidiaque major

Urbes relinquam. Non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego quem vocas
DILECTE, Maecenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.

Jam jam residunt cruribus asperae
Pelles; et album mutor in alitem
Superna; nascunturque leves
Per digitos humerosque plumae.

Jam Daedaleo ocior Icaro
Visam gementis littora Bospori,
Syrtesque Gaetulas, canorus
Ales, Hyperboreosque campos.

Me Colchus, et, qui dissimulat metum
Marsae cohortis, Dacus, et ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.

Absint inani funere naeniae,
Luctusque turpes, et querimoniae:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

Q. HORATII FLACCI

C A R M I N U M

LIBER III.

ODE I.

Odi profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto.

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis; hic generosior
Descendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque fama

Contendat; illi turba clientium
Sit major: aequa lege Necessitas
Sortitur insignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.

Destrictus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non avium citharaeque cantus

Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam;
Non Zephyris agitata Tempe.

Desiderantem, quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec saevus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Haedi:

Non verberatae grandine vineae,
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.

Contracta pisces aequora sentiunt
Jactis in altum molibus: huc frequens
Caementa demittit redemtor
Cum famulis, dominusque terrae

Fastidiosus: sed Timor et Minae
Scandunt eodem, quo dominus: neque
Decedit aerata triremi, et
Post equitem sedet atra Cura.

Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus, nec Falerna
Vitis, Achaemeniumque costum;

Cur invidendis postibus et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

ODE II.

ANGUSTAM amice pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat, et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta;

Vitamque sub divo et trepidis agat
In rebus. Illum ex moenibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, et adulta virgo

Suspiret: Eheu! ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.

Dulce et decorum est pro patria mori:
Mors et fugacem persequitur virum;
Nec parcit imbellis juventae
Poplitibus, timidove tergo.

Virtus, repulsae nescia sordidae,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis aurae.

Virtus, recludens immeritis mori
Coelum, negata tentat iter via;
Coetusque vulgares, et udam
Spernit humum fugiente penna.

Est et fideli tuta silentio
Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanae, sub îsdem
Sit trabibus, fragilemque mecum

Solvat phaselon. Saepe Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum:
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

ODE III.

JUSTUM et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium,
  Non vultus instantis tyranni
    Mente quatit solida, neque Auster,

Dux inquieti turbidus Hadriae,
Nec fulminantis magna manus Jovis:
  Si fractus illabatur orbis,
    Impavidum ferient ruinae.

Hac arte Pollux, et vagus Hercules,
Enisus, arces attigit igneas:
  Quos inter Augustus recumbens
    Purpureo bibit ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres, indocili jugum
  Collo trahentes: hac Quirinus
    Martis equis Acheronta fugit;

Gratum elocuta consiliantibus
Junone Divis:—Ilion, Ilion
  Fatalis incestusque judex,
    Et mulier peregrina vertit

In pulverem ; ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
Castaeque damnatum Minervae,
Cum populo et duce fraudulento.

Jam nec Lacaenae splendet adulterae
Famosus hospes ; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit :

Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit. Protenus et graves
Iras, et invisum nepotem,
Troïca quem peperit sacerdos,

Marti redonabo. Illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, et adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.

Dum longus inter saeviat Ilion
Romamque pontus ; qualibet exsules
In parte regnanto beati :
Dum Priami Paridisque busto

Insultet armentum, et catulos ferae
Celent inultae ; stet Capitolium
Fulgens, triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.

Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus;

Aurum irrepertum, et sic melius situm,
Cum terra celat, spernere fortior,
Quam cogere humanos in usus
Omne sacrum rapiente dextra.

Quicunque mundo terminus obstitit,
Hunc tangat armis; visere gestiens,
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulae pluviique rores.

Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico; ne nimium pii,
Rebusque fidentes, avitae
Tecta velint reparare Trojae.

Trojae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis et sorore.

Ter si resurgat murus aëneus,
Auctore Phoebo, ter pereat meis
Excisus Argivis; ter uxor
Capta virum puerosque ploret.—

Non haec jocosae conveniunt lyrae :
Quo, Musa, tendis? desine pervicax
  Referre sermones deorum, et
    Magna modis tenuare parvis.

ODE IV.

AD CALLIOPEN.

Descende coelo, et dic age tibia,
Regina, longum, Calliope, melos;
  Seu voce nunc mavis acuta,
    Seu fidibus citharaque Phoebi.

Auditis? an me ludit amabilis
Insania? Audire et videor pios
  Errare per lucos, amoenae
    Quos et aquae subeunt, et aurae.

Me fabulosae Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliae,
  Ludo fatigatumque somno,
    Fronde nova puerum palumbes

Texere : mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsae nidum Acherontiae,
  Saltusque Bantinos, et arvum
    Pingue tenent humilis Forenti;

Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, et ursis ; ut premerer sacra
Lauroque, collataque myrto,
Non sine dîs animosus infans.

Vester, Camenae, vester in arduos
Tollor Sabinos ; seu mihi frigidum
Praeneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidae placuere Baiae.

Vestris amicum fontibus et choris,
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non exstinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.

Utcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
Tentabo, et arentes arenas
Littoris Assyrii viator.

Visam Britannos, hospitibus feros,
Et, laetum equino sanguine, Concanum
Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.

Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quaerentem labores,
Pierio recreatis antro :

Vos lene consilium et datis, et dato
Gaudetis almae. Scimus ut impios
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco,

Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, et urbes, regnaque tristia,
Divosque, mortalesque turbas,
Imperio regit unus aequo.

Magnum illa terrorem intulerat Jovi,
Fidens, juventus horrida, brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.

Sed quid Typhöeus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhoetus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax,

Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? Hinc avidus stetit
Vulcanus; hinc matrona Juno, et,
Nunquam humeris positurus arcum,

Qui rore puro Castaliae lavit
Crines solutos, qui Lyciae tenet
Dumeta natalemque silvam,
Delius et Patareus Apollo.

Vis consilî expers mole ruit sua:
Vim temperatam dî quoque provehunt
In majus: îdem odere vires
Omne nefas animo moventes.

Testis mearum centimanus Gyges
Sententiarum, notus et integrae
Tentator Orion Dianae,
Virginea domitus sagitta.

Injecta monstris Terra dolet suis;
Moeretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis Aetnen:

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiae additus
Custos: amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae.

ODE V.

Coelo tonantem credidimus Jovem
Regnare: praesens divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.

Milesne Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? et hostium
(Prô curia, inversique mores!)
Consenuit socerorum in arvis,

Sub rege Medo, Marsus et Appulus,
Anciliorum et nominis et togae
Oblitus, aeternaeque Vestae,
Incolumi Jove, et urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus
Foedis, et exemplo trahenti
Perniciem veniens in aevum,

Si non periret immiserabilis
Captiva pubes.—Signa ego Punicis
Affixa delubris, et arma
Militibus sine caede, dixit,

Derepta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, et arva
Marte coli populata nostro.

Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit! Flagitio additis
Damnum. Neque amissos colores
Lana refert medicata fuco;

Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus;
Et Marte Poenos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners, timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret, inscius,
Pacem duello miscuit. O pudor!
O magna Carthago, probrosis
Altior Italiae ruinis!—

Fertur pudicae conjugis osculum,
Parvosque natos, ut capitis minor,
Ab se removisse, et virilem
Torvus humi posuisse vultum;

Donec labantes consilio Patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque moerentes amicos
Egregius properaret exsul.

Atqui sciebat quae sibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obstantes propinquos,
Et populum reditus morantem,

Quam si clientum longa negotia,
Dijudicata lite, relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedaemonium Tarentum.

ODE VI.

AD ROMANOS.

Delicta majorum, immeritus, lues,
Romane, donec templa refeceris,
Aedesque labentes deorum, et
Foeda nigro simulacra fumo.

Dîs te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dî multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.

Jam bis Monaeses, et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, et adjecisse praedam
Torquibus exiguis renidet.

Paene, occupatam seditionibus,
Delevit urbem Dacus, et Aethiops;
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.

Fecunda culpae saecula nuptias
Primum inquinavere, et genus, et domos:
  Hoc fonte derivata clades
    In patriam populumque fluxit.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, et fingitur artubus;
  Jam nunc et incestos amores
    De tenero meditatur ungui.

Mox juniores quaerit adulteros
Inter mariti vina: neque eligit,
  Cui donet impermissa raptim
    Gaudia, luminibus remotis;

Sed, jussa, coram, non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor,
  Seu navis Hispanae magister,
    Dedecorum pretiosus emtor.

Non his juventus orta parentibus
Infecit aequor sanguine Punico,
  Pyrrhumque et ingentem cecidit
    Antiochum, Hannibalemque dirum:

Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
  Versare glebas, et severae
    Matris ad arbitrium recisos

Portare fustes, sol ubi montium
Mutaret umbras, et juga demeret
  Bobus fatigatis, amicum
    Tempus agens abeunte curru.

Damnosa quid non imminuit dies?
Aetas parentum, pejor avis, tulit
  Nos nequiores, mox daturos
    Progeniem vitiosiorem.

ODE VII.

AD ASTERIEN.

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonii,
  Thyna merce beatum,
    Constantis juvenem fide,

Gygen? Ille, Notis actus ad Oricum
Post insana caprae sidera, frigidas
  Noctes, non sine multis,
    Insomnis, lacrimis, agit.

Atqui sollicitae nuntius hospitae,
Suspirare Chloën, et miseram tuis
  Dicens ignibus uri,
    Tentat mille vafer modis.

Ut Proetum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus nimis
  Casto Bellerophonti
    Maturare necem, refert.

Narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
  Et peccare docentes
    Fallax historias movet:

Frustra; nam scopulis surdior Icari
Voces audit, adhuc integer. At, tibi
  Ne vicinus Enipeus
    Plus justo placeat, cave;

Quamvis non alius flectere equum sciens
Aeque conspicitur gramine Martio,
  Nec quisquam citus aeque
    Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantu querulae despice tibiae:
  Et te saepe vocanti
    Duram difficilis mane.

ODE VIII.

AD MAECENATEM.

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
Quid velint flores, et acerra thuris
Plena, miraris, positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguae.
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte, festus
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere institutae
Consule Tullo.

Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum; et vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto
Clamor, et ira.

Mitte civiles super urbe curas.
Occidit Daci Cotisonis agmen:
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis:

Servit Hispanae vetus hostis orae,
Cantaber, sera domitus catena:
Jam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere:
Dona praesentis cape laetus horae, et
Linque severa.

ODE IX.

AD LYDIAM.

Horatius.

Donec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidae
Cervici juvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

Lydia.

Donec non alia magis
Arsisti, neque erat Lydia post Chloën;
Multi Lydia nominis,
Romana vigui clarior Ilia.

Horatius.

Me nunc Thressa Chloë regit,
Dulces docta modos, et citharae sciens;
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata superstiti.

Lydia.

Me torret face mutua
Thurini Calaïs filius Ornyti;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.

Horatius.

Quid, si prisca redit Venus,
Diductosque jugo cogit aëneo;
Si flava excutitur Chloë,
Rejectaeque patet janua Lydiae?

Lydia.

Quamquam sidere pulchrior
Ille est, tu levior cortice, et improbo
Iracundior Hadria;
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

ODE X.

AD LYCEN.

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis, quo strepitu janua, quo nemus
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis; et positas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?

Ingratam Veneri pone superbiam,
Ne, currente rota, funis eat retro.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.

O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice saucius
Curvat; supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior aesculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus!
Non hoc semper erit liminis, aut aquae
Coelestis, patiens latus.

ODE XI.

AD MERCURIUM.

Mercuri, nam, te docilis magistro,
Movit Amphion lapides canendo;
Tuque Testudo, resonare septem
Callida nervis,

Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum mensis et amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures:

Quae, velut latis equa trima campis,
Ludit exsultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, et adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere, et rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulae,

Cerberus; quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, saniesque manet
Ore trilingui.

Quin et Ixion, Tityosque vultu
Risit invito: stetit urna paullum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum poenas, et inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,

Quae manent culpas etiam sub Orco.
Impiae, (nam quid potuere majus?)
Impiae sponsos potuere duro
Perdere ferro.

Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, et in omne virgo
Nobilis aevum:

Surge, quae dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur; socerum, et scelestas,
Falle sorores,

Quae, velut nactae vitulos leaenae,
Singulos, eheu! lacerant: ego, illis
Mollior, nec te feriam, neque intra
Claustra tenebo.

Me pater saevis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.

I, pedes quo te rapiunt et aurae,
Dum favet nox, et Venus: i secundo
Omine; et nostri memorem sepulcro
Scalpe querelam.

ODE XII.

AD NEOBULEN.

MISERARUM est, neque Amori dare ludum, neque dulci
Mala vino lavere; aut exanimari, metuentes
Patruae verbera linguae. Tibi qualum Cythereae
Puer ales; tibi telas, operosaeque Minervae
Studium, aufert, Neobule, Liparaei nitor Hebri,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis,
Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno
Neque segni pede victus; catus idem per apertum
Fugientes agitato grege cervos jaculari, et
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

ODE XIII.

AD FONTEM BANDUSIAE.

O FONS Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis haedo;
Cui frons turgida cornibus

Primis, et Venerem et praelia destinat:
Frustra; nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi suboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Praebes, et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphae desiliunt tuae.

ODE XIV.

DE REDITU AUGUSTI.

Herculis ritu, modo dictus, o plebs!
Morte venalem petiisse laurum,
Caesar Hispana repetit penates
Victor ab ora.

Unico gaudens mulier marito
Prodeat, justis operata divis;
Et soror clari ducis; et decorae
Supplice vitta

Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. Vos, o pueri, et puellae
Jam virum expertae! male ominatis
Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim, metuam, tenente
Caesare terras.

I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.

Dic et argutae, properet, Neaerae,
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus
Litium et rixae cupidos protervae.
Non ego hoc ferrem, calidus juventa,
Consule Planco.

ODE XV.

AD CHLORIN.

Uxor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
Famosisque laboribus:
Maturo propior, desine, funeri,

Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoën satis,
Et te, Chlori, decet: filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lascivae similem ludere capreae:
Te lanae prope nobilem
Tonsae Luceriam, non citharae, decent,
Nec flos purpureus rosae,
Nec poti, vetulam, faece tenus cadi.

ODE XVI.

AD MAECENATEM.

Inclusam Danaën turris aënea,
Robustaeque fores, et vigilum canum
Tristes excubiae munierant satis
Nocturnis ab adulteris;

Si non Acrisium, virginis abditae
Custodem pavidum, Jupiter et Venus
Risissent: fore enim tutum iter et patens
Converso in pretium deo.

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum

Demersa exitio. Diffidit urbium
Portas vir Macedo, et subruit aemulos
Reges muneribus. Munera navium
Saevos illaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Jure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
Maecenas, equitum decus.

Quanto quisque sibi plura negaverit,
Ab dîs plura feret. Nil cupientium
Nudus castra peto, et transfuga divitum
Partes linquere gestio,

Contemtae dominus splendidior rei,
Quam si, quidquid arat impiger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.

Purae rivus aquae, silvaque jugerum
Paucorum, et segetis certa fides meae
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit sorte beatior.

Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes,
Nec Laestrigonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis;

Importuna tamen Pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,

Quam si Mygdoniis regnum Alyatteï
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa. Bene est, cui Deus obtulit
Parca quod satis est manu.

ODE XVII.

AD AELIUM LAMIAM.

Aeli, vetusto nobilis ab Lamo,
[Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, et nepotum,
Per memores, genus omne, fastos,

Auctore ab illo ducit originem,]
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps, et innantem Maricae
Littoribus tenuisse Lirim,

Late tyrannus; cras foliis nemus
Multis, et alga littus inutili,
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur,

Annosa cornix. Dum potis, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis et porco bimestri,
Cum famulis, operum solutis.

ODE XVIII.

AD FAUNUM.

Faune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Aequus alumnis;

Si tener pleno cadit haedus anno,
Larga nec desunt, Veneris sodali,
Vina craterae, vetus ara multo
Fumat odore.

Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres:
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus:

Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes tibi silva frondes:
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

ODE XIX.

AD TELEPHUM.

QUANTUM distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, et genus Aeaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo praebente domum, et quota
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunae propere novae,
Da Noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
Miscentur cyathis pocula commodis.
Qui musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates: tres prohibet supra,
Rixarum metuens, tangere Gratia,
Nudis juncta sororibus.
Insanire juvat: cur Berecyntiae
Cessant flamina tibiae?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?

Parcentes ego dexteras
Odi: sparge rosas: audiat invidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina, seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem, Telephe, Vespero,
Tempestiva petit Rhode:
Me lentus Glycerae torret amor meae.

ODE XX.

AD PYRRHUM.

Non vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
Dura post paullo fugies inaudax
Proelia raptor,

Cum per obstantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat
Major, an illi.

Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, haec dentes acuit timendos,
Arbiter pugnae posuisse nudo
Sub pede palmam

Fertur, et leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis;
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
        Raptus ab Ida.

ODE XXI.

AD AMPHORAM.

O NATA mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
    Seu rixam et insanos amores,
        Seu facilem, pia Testa, somnum;

Quocumque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die:
    Descende, Corvino jubente
        Promere languidiora vina.

Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
    Narratur et prisci Catonis
        Saepe mero caluisse virtus.

Tu lenè tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu sapientium
    Curas et arcanum jocoso
        Consilium retegis Lyaeo:

Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque ; et addis cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.

Te Liber, et, si laeta aderit, Venus,
Segnesque nodum solvere Gratiae,
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat astra Phoebus.

ODE XXII.

AD DIANAM.

Montium custos nemorumque, Virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque leto,
Diva triformis ;

Imminens villae tua pinus esto,
Quam per exactos ego laetus annos
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

ODE XXIII.

AD PHIDYLEN.

Coelo supinas si tuleris manus
Nascente Luna, rustica Phidyle,
Si thure placaris et horna
Fruge lares, avidaque porca;

Nec pestilentem sentiet Africum
Fecunda vitis, nec sterilem seges
Robiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.

Nam, quae nivali pascitur Algido
Devota quercus inter et ilices,
Aut crescit Albanis in herbis,
Victima pontificum secures

Cervice tinguet: te nihil attinet
Tentare multa caede bidentium
Parvos coronantem marino
Rore deos, fragilique myrto.

Immunis aram si tetigit manus,
Non sumtuosa blandior hostia
Mollivit aversos Penates
Farre pio, et saliente mica,

ODE XXIV.

Intactis opulentior
Thesauris Arabum et divitis Indiae,
Caementis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira Necessitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythae,
Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, et rigidi Getae:
Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annua;
Defunctumque laboribus
Aequali recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero:
Dos est magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo foedere castitas,
Et peccare nefas, aut pretium emori.

O quisquis volet impias
Caedes et rabiem tollere civicam!
Si quaeret PATER URBIUM
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam,
Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quaerimus, invidi.
Quid tristes querimoniae,
Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges, sine moribus
Vanae, proficiunt, si neque fervidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreae finitimum latus,
Durataeque solo nives
Mercatorem abigunt; horrida callidi
Vincunt aequora navitae;
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutisque viam deserit arduae?
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, et turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiem mali,
Mittamus, scelerum si bene poenitet.
Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa, et tenerae nimis
Mentes asperioribus

Formandae studiis. Nescit equo rudis
Haerere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Graeco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea:
Cum perjura patris fides
Consortem socium fallat, et hospitem,
Indignoque pecuniam
Heredi properet. Scilicet improbae
Crescunt divitiae; tamen
Curtae nescio quid semper abest rei.

ODE XXV.

AD BACCHUM.

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? Quae nemora, aut quos agor in spe-
Velox mente nova? Quibus [cus,
Antris, egregii Caesaris audiar
Aeternum meditans decus
Stellis inserere, et consilio Jovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non secus in jugis
Exsomnis stupet Euias,
Hebrum prospiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. Ut mihi devio

Ripas et vacuum nemus
Mirari libet! O Naïadum potens,
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
O Lenaee! sequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

ODE XXVI.

AD VENEREM.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton, hic paries habebit,

Laevum marinae qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppositis foribus minaces.

O quae beatam, Diva, tenes Cyprum, et
Memphin carentem Sithonia nive,
Regina! sublimi flagello
Tange Chloën semel arrogantem.

ODE XXVII.

AD GALATEAM.

IMPIOS parrae recinentis omen
Ducat, et praegnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fetaque vulpes:

Rumpat et serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittae
Terruit mannos. Ego cui timebo,
Providus auspex,

Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.

Sis, licet, felix, ubicumque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas:
Teque nec laevus vetet ire picus,
Nec vaga cornix.

Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? Ego, quid sit ater
Hadriae, novi, sinus, et quid albus
Peccet Iapyx.

Hostium uxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Austri, et
Aequoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloso
Credidit tauro latus, et scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes,
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum, et
Debitae Nymphis opifex coronae,
Nocte sublustri nihil astra praeter
Vidit et undas.

Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten;—Pater, o relictum
Filiae nomen, pietasque, dixit,
Victa furore!

Unde? quo veni? Levis una mors est
Virginum culpae. Vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago

Vana, quae, porta fugiens eburna,
Somnium ducit? Meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?

Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratae, lacerare ferro, et
Frangere enitar modo multum amati
Cornua monstri.

Impudens liqui patrios penates:
Impudens Orcum moror! O deorum
Si quis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneraeque succus
Defluat praedae, speciosa quaero
Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urguet absens,
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona, bene te secuta,
Laedere collum.

Sive te rupes et acuta leto
Saxa delectant, age, te procellae
Crede veloci: nisi herile mavis
Carpere pensum,

Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex.—Aderat querenti,
Perfidum ridens, Venus, et remisso
Filius arcu.

Mox, ubi lusit satis, Abstineto,
Dixit, irarum calidaeque rixae,
Cum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.

Uxor invicti Jovis esse nescis?
Mitte singultus; bene ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
Nomina ducet.

ODE XXVIII.

AD LYDEN.

Festo quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum,
Lyde, strenua Caecubum,
Munitaeque adhibe vim sapientiae.
Inclinare meridiem
Sentis; ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, et virides Nereïdum comas:
Tu curva recines lyra
Latonam, et celeris spicula Cynthiae:

Summo carmine, quae Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis visit oloribus:
Dicetur merita Nox quoque naenia.

ODE XXIX.

AD MAECENATEM.

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado,
Cum flore, Maecenas, rosarum, et
Pressa tuis balanus capillis

Jamdudum apud me est. Eripe te morae:
Ne semper udum Tibur et Aesulae
Declive contempleris arvum, et
Telegoni juga parricidae.

Fastidiosam desere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatae
Fumum, et opes, strepitumque, Romae.

Plerumque gratae divitibus vices,
Mundaeque parvo sub lare pauperum
Coenae, sine aulaeis et ostro,
Sollicitam explicuere frontem.

Jam clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem: jam Procyon furit,
Et stella vesani Leonis,
Sole dies referente siccos.

Jam pastor umbras, cum grege languido,
Rivumque fessus quaerit, et horridi
Dumeta Silvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Tu, civitatem quis deceat status,
Curas, et urbi sollicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus;
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest, memento

Componere aequus: cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare; nunc lapides adesos,

Stirpesque raptas, et pecus, et domos,
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinaeque silvae,
Cum fera diluvies quietos

Irritat amnes. Ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi: cras vel atra
Nube polum Pater occupato,

Vel sole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro est, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.

Fortuna, saevo laeta negotio, et
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.

Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quae dedit, et mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quaero.

Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere, et votis pacisci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces

Addant avaro divitias mari.
Tunc me, biremis praesidio scaphae,
Tutum per Aegaeos tumultus
Aura feret, geminusque Pollux.

ODE XXX.

Exegi monumentum aere perennius,
Regalique situ Pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, et fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei
Vitabit Libitinam. Usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens,
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quaesitam meritis, et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER IV.

ODE I.

AD VENEREM.

Intermissa, Venus, diu,
Rursus bella moves? Parce, precor, precor:
Non sum, qualis eram bonae
Sub regno Cinarae. Desine, dulcium
Mater saeva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis. Abi,
Quo blandae juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domum
Paulli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
Si torrere jecur quaeris idoneum.
Namque et nobilis, et decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,

Et centum puer artium,
Late signa feret militiae tuae;
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces tura; lyraeque et Berecyntiae
Delectabere tibiae
Mixtis carminibus, non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen, cum teneris virginibus, tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saliûm ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer
Jam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu! Ligurine, cur
Manat rara meas lacrima per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis ego somniis
Jam captum teneo, jam volucrem sequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

ODE II.

AD ANTONIUM IULUM.

Pindarum quisquis studet aemulari,
Iule, ceratis ope Daedalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet, immensusque ruit profundo
Pindarus ore:

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numerisque fertur
Lege solutis:

Seu deos, regesque canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere justa
Morte centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae:

Sive, quos Elea domum reducit
Palma coelestes, pugilemve equumve
Dicit, et centum potiore signis
Munere donat:

Flebili sponsae juvenemve raptum
Plorat, et vires, animumque, moresque
Aureos educit in astra, nigroque
Invidet Orco.

Multa Dircaeum levat aura cycnum,
Tendit, Antonî, quoties in altos
Nubium tractus: ego, apis Matinae
More modoque,

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas operosa parvus
Carmina fingo.

Concines majore poëta plectro
Caesarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sygambros:

Quo nihil majus, meliusve, terris
Fata donavere, bonique divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.

Concines laetosque dies, et urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.

Tum meae, si quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars; et, O sol
Pulcher! o laudande! canam, recepto
Caesare felix.

Tuque dum procedis, IO TRIUMPHE
Non semel dicemus, IO TRIUMPHE,
Civitas omnis, dabimusque divis
Tura benignis.

Te decem tauri, totidemque vaccae;
Me tener solvet vitulus, relicta
Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cetera fulvus.

ODE III.

AD MELPOMENEN.

QUEM tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem, non equus impiger

Curru ducet Achaïco
Victorem ; neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio :
Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
Et spissae nemorum comae
Fingent Aeolio carmine nobilem.
Romae, principis urbium,
Dignatur suboles inter amabiles
Vatum ponere me choros :
Et jam dente minus mordeor invido.
O, testudinis aureae
Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas !
O, mutis quoque piscibus
Donatura cycni, si libeat, sonum !
Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae :
Quod spiro, et placeo, si placeo, tuum est.

ODE IV.

DRUSI LAUDES.

QUALEM ministrum fulminis alitem
(Cui rex deorum regnum in aves vagas
Permisit, expertus fidelem,
Jupiter, in Ganymede flavo)

Olim juventas, et patrius vigor
Nido laborum propulit inscium,
Vernique, jam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus

Venti paventem; mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnae:

Qualemve laetis caprea pascuis
Intenta, fulvae matris ab ubere
Jam lacte depulsum leonem,
Dente novo peritura, vidit:

Videre Rhaetis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici; quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi

Dextras obarmet, quaerere distuli:
Nec scire fas est omnia. Sed diu
Lateque victrices catervae,
Consiliis juvenis revictae,

Sensere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus et bonis:
Est in juvencis, est in equis, patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcunque defecere mores,
Indecorant bene nata culpae.

Quid debeas, o Roma! Neronibus,
Testis Metaurum flumen, et Hasdrubal
Devictus, et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,

Qui primus alma risit adorea;
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per taedas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, et impio
Vastata Poenorum tumultu
Fana deos habuere rectos;

Dixitque tandem perfidus Hannibal:
Cervi, luporum praeda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugere est triumphus.

Gens, quae, cremato fortis ab Ilio,
Jactata Tuscis aequoribus sacra,
Natosque, maturosque patres,
Pertulit Ausonias ad urbes,

Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedes, ab ipso
Ducit opes animumque ferro.

Non Hydra, secto corpore, firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monstrumve submisere Colchi
Majus, Echioniaeve Thebae.

Merses profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
Proelia conjugibus loquenda.

Carthagini jam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, et fortuna nostri
Nominis, Hasdrubale interemto.

Nil Claudiae non perficient manus,
Quas et benigno numine Jupiter
Defendit, et curae sagaces
Expediunt per acuta belli.

ODE V.

AD AUGUSTUM.

Divis orte bonis, optime Romulae
Custos gentis, abes jam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus Patrum
Sancto concilio, redi.

Lucem redde tuae, Dux bone, patriae:
Instar veris, enim, vultus ubi tuus
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius nitent.

Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu, Carpathii trans maris aequora
Cunctantem spatio longius annuo,
Dulci distinet a domo,

Votis, ominibusque, et precibus, vocat,
Curvo nec faciem littore dimovet:
Sic, desideriis icta fidelibus,
Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas:
Pacatum volitant per mare navitae:
Culpari metuit Fides:

Nullis polluitur casta domus stupris:
Mos, et lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur simili prole puerperae:
Culpam Poena premit comes.

Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fetus, incolumi Caesare? quis ferae
Bellum curet Iberiae?

Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit laetus, et alteris
Te mensis adhibet deum:

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris; et Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris
Et magni, memor, Herculis.

Longas o utinam, Dux bone, ferias
Praestes Hesperiae! dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
Cum Sol Oceano subest.

ODE VI.

AD APOLLINEM.

Dive, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityosque raptor
Sensit, et Trojae prope victor altae,
Phthius Achilles,

Ceteris major, tibi miles impar;
Filius quamquam Thetidos marinae
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late, posuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non, inclusus equo Minervae
Sacra mentito, male feriatos
Troas et laetam Priami choreis
Falleret aulam:

Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentem
Matris in alvo;

Ni, tuis victus Venerisque gratae
Vocibus, divûm pater annuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
Alite muros.

Doctor Argivae, fidicen, Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniae defende decus camenae,
Levis Agyieu.

Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis, nomenque dedit poëtae.
Virginum primae, puerique claris
Patribus orti,

Deliae tutela deae, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum;

Rite Latonae puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.

Nupta jam dices: Ego dis amicum,
Saeculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horatî.

ODE VII.

AD TORQUATUM.

Diffugere nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comae:
Mutat terra vices, et decrescentia ripas
Flumina praetereunt:
Gratia, cum Nymphis geminisque sororibus, audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet Annus, et almum
Quae rapit Hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris: Ver proterit Aestas,
Interitura simul
Pomifer Autumnus fruges effuderit: et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant coelestia lunae:
Nos, ubi decidimus,
Quo pius Aeneas, quo Tullus dives, et Ancus,
Pulvis et umbra sumus.
Quis scit, an adjiciant hodiernae crastina summae
Tempora dî superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quae dederis animo.
Cum semel occideris, et de te splendida Minos
Fecerit arbitria;
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

ODE VIII.

AD CENSORINUM.

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus;
Donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
Ferres, divite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas;
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non haec mihi vis; nec tibi talium
Res est, aut animus, deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, et pretium dicere muneri.
Non incisa notis marmora publicis,
Per quae spiritus, et vita redit bonis
Post mortem ducibus; non celeres fugae,
Rejectaeque retrorsum Hannibalis minae;
Non incendia Carthaginis impiae,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quum Calabrae Pierides: neque,

Si chartae sileant, quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
Virtus, et favor, et lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
Dignum laude virum musa vetat mori;
Coelo musa beat. Sic Jovis interest
Optatis epulis impiger Hercules;
Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
Quassas eripiunt aequoribus rates;
Ornatus viridi tempora pampino,
Liber vota bonos ducit ad exitus.

ODE IX.

AD LOLLIUM.

Ne forte credas interitura, quae,
Longe sonantem natus ad Aufidum,
  Non ante vulgatas per artes
    Verba loquor socianda chordis;

Non, si priores Maeonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricae latent,
  Ceaeque, et Alcaei minaces,
    Stesichorique graves camenae:

Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit aetas: spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

Non sola comtos arsit adulteri
Crines, et aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus
Et comites, Helene Lacaena;

Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve solus

Dicenda musis proelia: non ferox
Hector, vel acer Deïphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrimabiles
Urguentur, ignotique, longa
Nocte, carent quia vate sacro.

Paullum sepultae distat inertiae
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos patiar labores

Impune, Lollî, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
  Rerumque prudens, et secundis
    Temporibus dubiisque rectus;

Vindex avarae fraudis, et abstinens,
Ducentis ad se cuncta, pecuniae;
  Consulque non unius anni,
    Sed quoties bonus atque fidus

Judex honestum praetulit utili, et
Rejecit alto dona nocentium
  Vultu, et per obstantes catervas
    Explicuit sua victor arma.

Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
  Nomen beati, qui deorum
    Muneribus sapienter uti,

Duramque callet pauperiem pati,
Pejusque leto flagitium timet;
  Non ille pro caris amicis
    Aut patria timidus perire.

ODE X.

AD LIGURINUM.

O crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens!
Insperata tuae cum veniet pluma superbiae,
Et, quae nunc humeris involitant, deciderint
comae,
Nunc, et, qui color est puniceae flore prior rosae,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam;
Dices, Heu! quoties te in speculo videris alterum,
Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

ODE XI.

AD PHYLLIDEM.

Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Est hederae vis

Multa, qua crines religata fulges.
Ridet argento domus: ara, castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.

Cuncta festinat manus: huc et illuc
Cursitant mixtae pueris puellae:
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.

Ut tamen noris, quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendae,
Qui dies mensem Veneris marinae
Findit Aprilem:

Jure sollemnis mihi, sanctiorque
Paene natali proprio, quod ex hac
Luce Maecenas meus affluentes
Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit,
Non tuae sortis juvenem, puella
Dives et lasciva, tenetque grata
Compede vinctum.

Terret ambustus Phaëthon avaras
Spes; et exemplum grave praebet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,

Semper ut te digna sequare, et, ultra
Quam licet sperare nefas putando,
Disparem vites. Age jam, meorum
Finis amorum,

Non enim posthac alia calebo
Femina, condisce modos, amanda
Voce quos reddas: minuentur atrae
Carmine curae.

ODE XII.

AD VIRGILIUM.

Jam veris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae:
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiae domûs
Aeternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines:

Dicunt, in tenero gramine, pinguium
Custodes ovium carmina fistula;
Delectantque deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Virgilî:
Sed, pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.

Ad quae si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tinguere poculis,
Plena dives ut in domo.

Verum pone moras, et studium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consiliis brevem:
Dulce est desipere in loco.

ODE XIII.

AD LYCEN.

Audivere, Lyce, dî mea vota; dî
Audivere, Lyce: fis anus, et tamen
Vis formosa videri,
Ludisque et bibis impudens;

Et cantu tremulo, pota, Cupidinem
Lentum sollicitas. Ille virentis, et
Doctae psallere, Chiae
Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transvolat aridas
Quercus; et refugit te, quia luridi
Dentes, te, quia rugae
Turpant, et capitis nives.

Nec Coae referunt jam tibi purpurae,
Nec clari lapides, tempora, quae semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris Dies.

Quo fugit Venus? heu! quove color? decens
Quo motus? Quid habes illius, illius,
Quae spirabat amores,
Quae me surpuerat mihi,

Felix post Cinaram, notaque, et artium
Gratarum, facies? Sed Cinarae breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen;
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

ODE XIV.

AD AUGUSTUM.

Quae cura Patrum, quaeve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in aevum
Per titulos, memoresque fastos,

Aeternet? O, qua sol habitabiles
Illustrat oras, maxime principum!
Quem, legis expertes Latinae,
Vindelici didicere nuper,

Quid Marte posses. Milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Breunosque veloces, et arces
Alpibus impositas tremendis,

Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave proelium
Commisit, immanesque Rhaetos
Auspiciis pepulit secundis;

Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis;
Indomitas prope qualis undas

Exercet Auster, Pleïadum choro
Scindente nubes; impiger hostium
Vexare turmas, et frementem
Mittere equum medios per ignes.

Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Appuli,
Cum saevit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris:

Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu;
Primosque et extremos metendo
Stravit humum, sine clade victor;

Te copias, te consilium et tuos
Praebente divos. Nam tibi, quo die
Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,

Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque et optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.

Te Cantaber, non ante domabilis,
Medusque, et Indus; te profugus Scythes
Miratur, o tutela praesens
Italiae, dominaeque Romae!

Te, fontium qui celat origines,
Nilusque, et Ister; te rapidus Tigris;
Te belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis;

Te non paventis funera Galliae
Duraeque tellus audit Iberiae:
Te caede gaudentes Sygambri
Compositis venerantur armis.

ODE XV.

AUGUSTI LAUDES.

Phoebus volentem proelia me loqui,
Victas et urbes, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. Tua, Caesar, aetas

Fruges et agris retulit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi,
Derepta Parthorum superbis
Postibus, et vacuum duellis

Janum Quirinum clusit, et ordinem
Rectum evaganti frena Licentiae
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes:

Per quas Latinum nomen et Italae
Crevere vires, famaque, et imperî
Porrecta majestas ad ortum
Solis ab Hesperio cubili.

Custode rerum Caesare, non furor
Civilis, aut vis exiget otium;
Non ira, quae procudit enses,
Et miseras inimicat urbes.

Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia: non Getae,
Non Seres, infidive Persae,
Non Tanaïn prope flumen orti.

Nosque et profestis lucibus et sacris,
Inter jocosi munera Liberi,
Cum prole matronisque nostris,
Rite deos prius apprecati,

Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remixto carmine tibiis,
Trojamque, et Anchisen, et almae
Progeniem Veneris, canemus.

Q. HORATII FLACCI

EPODON

LIBER.

ODE I.

AD MAECENATEM.

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita si superstite
Jucunda; si contra, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium,
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros?
Feremus: et te vel per Alpium juga,
Inhospitalem et Caucasum,
Vel occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore.

Roges, tuum labore quid juvem meo,
Imbellis, ac firmus parum;
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet:
Ut assidens implumibus pullis avis
Serpentium adlapsus timet
Magis relictis; non, ut adsit, auxilî
Latura plus praesentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuae spem gratiae:
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea;
Pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascua:
Neque ut superni villa candens Tusculi
Circaea tangat moenia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero,
Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam;
Discinctus aut perdam ut nepos.

ODE II.

VITAE RUSTICAE LAUDES.

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fenore.

Neque excitatur classico miles truci,
    Neque horret iratum mare;
Forumque vitat, et superba civium
    Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
    Altas maritat populos,
Inutilesque falce ramos amputans
    Feliciores inserit;
Aut in reducta valle mugientium
    Prospectat errantes greges;
Aut pressa puris mella condit amphoris;
    Aut tondet infirmas oves:
Vel, cum decorum mitibus pomis caput
    Autumnus arvis extulit,
Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
    Certantem et uvam purpurae,
Qua muneretur te, Priape, et te, pater
    Silvane, tutor finium!
Libet jacere, modo sub antiqua ilice,
    Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquae;
    Queruntur in silvis aves;
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
    Somnos quod invitet leves.
At, cum tonantis annus hibernus Jovis
    Imbres nivesque comparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
    Apros in obstantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,

Turdis edacibus dolos;
Pavidumque leporem, et advenam laqueo [gruem,
Jucunda captat praemia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviscitur?
Quod si pudica mulier in partem juvet
Domum atque dulces liberos,
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli;
Sacrum et vetustis exstruat lignis focum,
Lassi sub adventum viri;
Claudensque textis cratibus laetum pecus
Distenta siccet ubera;
Et, horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemtas apparet:
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magisve rhombus, aut scari,
Si quos, Eoïs intonata fluctibus,
Hiems ad hoc vertat mare;
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus,
Jucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi, prata amantis, et gravi
Malvae salubres corpori,
Vel agna festis caesa Terminalibus,
Vel haedus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat pastas oves
Videre properantes domum!

Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido,
Positosque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes Lares!
Haec ubi locutus fenerator Alfius,
Jam jam futurus rusticus,
Omnem redegit Idibus pecuniam;
Quaerit Kalendis ponere.

ODE III.

AD MAECENATEM.

Parentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni saevit in praecordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas praeter omnes candidum
Medea mirata est ducem;
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor

Siticulosae Apuliae;
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit aestuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
Jocose Maecenas, precor,
Manum puella savio opponat tuo,
Extrema et in sponda cubet.

ODE IV.

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, Sacram metiente te viam
Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic Triumviralibus
Praeconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit;
Sedilibusque magnus in primis eques,
Othone contemto, sedet.

Quid attinet tot ora navium gravi
    Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
    Hoc, hoc tribuno militum?

ODE V.

IN CANIDIAM VENEFICAM.

At, O deorum quidquid in coelo regit
    Terras et humanum genus!
Quid iste fert tumultus? et quid omnium
    Vultus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partubus
    Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpurae decus, precor,
    Per improbaturum haec Jovem;
Quid, ut noverca, me intueris, aut uti
    Petita ferro bellua?
Ut, haec tremente questus ore, constitit
    Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
    Mollire Thracum pectora;
Canidia, brevibus implicata viperis
    Crines et incomtum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
    Jubet cupressus funebres,
Et uncta turpis ova ranae sanguine,

Plumamque nocturnae strigis,
Herbasque, quas Iolcos, atque Iberia
Mittit, venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunae canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis,
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla, Veia, conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus;
Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatae dapis
Inemori spectaculo,
Cum promineret ore, quantum extant aqua
Suspensa mento corpora:
Exsucta uti medulla, et aridum jecur
Amoris esset poculum,
Interminato cum semel fixae cibo
Intabuissent pupulae.
Non defuisse masculae libidinis
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum;
Quae sidera, excantata voce Thessala,
Lunamque, coelo deripit.
Hic irresectum saeva dente livido
Canidia rodens pollicem,

Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitrae,
Nox, et Diana, quae silentium regis,
Arcana cum fiunt sacra!
Nunc, nunc adeste: nunc in hostiles domos
Iram atque numen vertite.
Formidolosae dum latent silvis ferae,
Dulci sopore languidae;
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent Suburanae canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meae laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minus
Venena Medeae valent,
Quibus superbam fugit ulta pellicem,
Magni Creontis filiam;
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis
Radix fefellit me locis:
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah! ah! solutus ambulat veneficae
Scientioris carmine.
Non usitatis, Vare, potionibus,
O multa fleturum caput!
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi

Fastidienti poculum:
Priusque coelum sidet inferius mari,
Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub haec puer jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias;
Sed, dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces:
Venena magnum fas nefasque; non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire jussus exspiravero,
Nocturnus occurram Furor,
Petamque vultus umbra curvis unguibus;
Quae vis deorum est Manium;
Et, inquietis assidens praecordiis,
Pavore somnos auferam.
Vos turba vicatim, hinc et hinc saxis petens,
Contundet, obscenas anus:
Post, insepulta membra different lupi,
Et Esquilinae alites:
Neque hoc parentes, heu mihi superstites!
Effugerit spectaculum.

ODE VI.

Quid immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nives,
Quaecunque praecedet fera.
Tu, cum timenda voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua;
Qualis Lycambae spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

ODE VII.

AD POPULUM ROMANUM.

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?

Non ut superbas invidae Carthaginis
Romanus arces ureret;
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via:
Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
Urbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus,
Nunquam, nisi in dispar, feris.
Furorne caecus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: et ora pallor albus inficit,
Mentesque perculsae stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraternae necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

ODE VIII.

IN ANUM LIBIDINOSAM.

Rogare longo putidam te saeculo,
Vires quid enervet meas?
Cum sit tibi dens ater, et rugis vetus
Frontem senectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudae bovis.
Sed incitat me pectus, et mammae putres,

Equina quales ubera,
Venterque mollis, et femur tumentibus
Exile suris additum.
Esto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum;
Nec sit marita, quae rotundioribus
Onusta baccis ambulet.
Quid, quod libelli Stoici inter Sericos
Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
Minusve languet fascinum?
Quod ut superbo provoces ab inguine,
Ore allaborandum est tibi.

ODE IX.

AD MAECENATEM.

Quando repostum Caecubum ad festas dapes,
Victore laetus Caesare,
Tecum sub alta, sic Jovi gratum, domo,
Beate Maecenas, bibam,
Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Ut nuper; actus cum freto Neptunius
Dux fugit, ustis navibus,
Minatus urbi vincla, quae detraxerat
Servis amicus perfidis.

Romanus, eheu! posteri negabitis,
    Emancipatus feminae,
Fert vallum et arma miles, et spadonibus
    Servire rugosis potest!
Interque signa turpe militaria
    Sol adspicit conopium.
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
    Galli, canentes Caesarem;
Hostiliumque navium portu latent
    Puppes, sinistrorsum citae.
Io Triumphe! tu moraris aureos
    Currus, et intactas boves.
Io Triumphe! nec Jugurthino parem
    Bello reportasti ducem;
Neque Africanum, cui super Carthaginem
    Virtus sepulcrum condidit.
Terra marique victus, hostis Punico
    Lugubre mutavit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
    Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
    Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, scyphos;
    Et Chia vina, aut Lesbia,
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
    Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caesaris rerum juvat
    Dulci Lyaeo solvere.

ODE X.

IN MAEVIUM.

Mala soluta navis exit alite
    Ferens olentem Maevium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
    Auster, memento, fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverso mari,
    Fractosque remos differat:
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
    Frangit trementes ilices:
Nec sidus atra nocte amicum appareat,
    Qua tristis Orion cadit;
Quietiore nec feratur aequore,
    Quam Graia victorum manus,
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
    In impiam Ajacis ratem.
O quantus instat navitis sudor tuis,
    Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
    Preces et aversum ad Jovem;
Ionius udo cum remugiens sinus
    Noto carinam ruperit!
Opima quod si praeda curvo littore
    Porrecta mergos juveris,
Libidinosus immolabitur caper,
    Et agna Tempestatibus.

ODE XI.

AD PETTIUM.

Petti, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos, amore percussum gravi;
Amore, qui me praeter omnes expetit
Mollibus in pueris, aut in puellis, urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
Inachia furere, silvis honorem decutit.
Heu! me, per urbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui, conviviorum et poenitet,
In quîs amantem et languor, et silentium
Arguit, et latere petitus imo spiritus.
Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium? querebar, adplorans tibi;
Simul calentis inverecundus deus
Fervidiore mero arcana promorat loco.
Quod si meis inaestuet praecordiis
Libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Desinet imparibus certare submotus pudor.
Ubi haec severus te palam laudaveram;
Jussus abire domum, ferebar incerto pede
Ad non amicos heu! mihi postes, et heu!
Limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia, amor Lycisci me tenet:

Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia, nec contumeliae graves;
Sed alius ardor, aut puellae candidae,
Aut teretis pueri, longam renodantis comam.

ODE XII.

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesae?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Quis sudor vietis et quam malus undique membris
Crescit odor! cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta cubilia, tectaque, rumpit.
Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis:
Inachia langues minus ac me:
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus: pereat male, quae te
Lesbia, quaerenti taurum, monstravit inertem;
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhaeret.

Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
Cui properabantur? tibi nempe;
Ne foret aequales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreaeque leones.

ODE XIII.

AD AMICOS.

Horrida tempestas coelum contraxit, et imbres,
Nivesque deducunt Jovem: nunc mare, nunc silüae
Threïcio Aquilone sonant: rapiamus, amici,
Occasionem de die; dumque virent genua,
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
Tu vina Torquato move consule pressa meo.
Cetera mitte loqui: Deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
Perfundi nardo juvat, et fide Cyllenea
Levare duris pectora sollicitudinibus;
Nobilis ut grandi cecinit centaurus alumno:
Invicte mortalis, dea nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina, lubricus et Simoïs;
Unde tibi reditum certo subtemine Parcae
Rupere; nec mater domum caerula te revehet.

Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae dulcibus alloquiis.

ODE XIV.

AD MAECENATEM.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis saepe rogando:
Deus, deus nam me vetat
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teïum;
Qui persaepe cava testudine flevit amorem,
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipse miser: quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua: me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

ODE XV.

AD NEAERAM.

Nox erat, et coelo fulgebat Luna sereno
    Inter minora sidera;
Cum tu, magnorum numen laesura deorum,
    In verba jurabas mea,
Arctius atque hedera procera adstringitur ilex,
    Lentis adhaerens brachiis:
Dum pecori lupus, et, nautis infestus, Orion
    Turbaret hibernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
    Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute, Neaera!
    Nam, si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
    Et quaeret iratus parem;
Nec semel offensae cedet constantia formae,
    Si certus intrarit dolor.
At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
    Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa dives tellure licebit,
    Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
    Formaque vincas Nirea;
Eheu! translatos alio moerebis amores:
    Ast ego vicissim risero.

ODE XVI.

AD POPULUM ROMANUM.

ALTERA jam teritur bellis civilibus aetas,
Suis et ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsenae manus,
Aemula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer,
Novisque rebus infidelis Allobrox;
Nec fera caerulea domuit Germania pube,
Parentibusque abominatus Hannibal:
Impia perdemus devoti sanguinis aetas,
Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus heu! cineres insistet victor, et urbem
Eques sonante verberabit ungula;
Quaeque carent ventis et solibus, ossa Quirini,
Nefas videre! dissipabit insolens.
Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quaeritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia; Phocaeorum
Velut profugit exsecrata civitas
Agros atque Lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit, et rapacibus lupis;
Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda

Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in haec: Simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas;
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina,
In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
Novaque monstra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
Adulteretur et columba miliüo,
Credula nec ravos timeant armenta leones,
Ametque salsa levis hircus aequora.
Haec, et quae poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis exsecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege: mollis et exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca praeter et volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites et insulas;
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea,
Germinat et nunquam fallentis termes olivae,
Suamque pulla ficus ornat arborem,
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic injussae veniunt ad mulctra capellae,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus.

Nulla nocent pecori contagia; nullius astri
Gregem aestuosa torret impotentia.
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
Utrumque rege temperante coelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
Laboriosa nec cohors Ulixeï.
Jupiter illa piae secrevit littora genti,
Ut inquinavit aere tempus aureum;
Aerea dehinc ferro duravit saecula; quorum
Piis secunda, vate me, datur fuga.

ODE XVII.

AD CANIDIAM.

Jam jam efficaci do manus scientiae,
Supplex et oro regna per Proserpinae,
Per et Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa coelo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem sacris,
Citumque retro solve, solve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem superbus ordinarat agmina

Mysorum, et in quem tela acuta torserat:
Unxere matres Iliae, addictum feris
Alitibus atque canibus, homicidam Hectorem,
Postquam, relictis moenibus, rex procidit
Heu! pervicacis ad pedes Achillei:
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Ulixei,
Volente Circa, membra; tunc mens, et sonus
Relapsus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superque poenarum tibi,
Amata nautis multum, et institoribus.
Fugit juventas, et verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida;
Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum a labore me reclinat otium:
Urguet diem nox, et dies noctem; neque est
Levare tenta spiritu praecordia.
Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa dissilire naenia.
Quid amplius vis? O mare et terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Furens in Aetna flamma. Tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quae finis? aut quod me manet stipendium?
Effare: jussas cum fide poenas luam,
Paratus expiare, seu poposceris

Centum juvencos, sive mendaci lyra
Voles sonari, Tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenae Castor offensus vice,
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Ademta vati reddidere lumina.
Et tu, potes nam, solve me dementia,
O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres!
Tibi hospitale pectus, et purae manus:
Tuusque venter Pactumeius; et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
Utcunque fortis exsilis puerpera.

CANIDIAE RESPONSIO.

Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
Et Esquilini pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderat ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum?
Sed tardiora fata te votis manent:
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,

Novis ut usque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidi pater,
Egens benignae Tantalus semper dapis;
Optat Prometheus obligatus aliti;
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere;
Frustraque vincla gutturi nectes tuo,
Fastidiosa tristis aegrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meaeque terra cedet insolentiae.
An, quae movere cereas imagines,
Ut ipse nosti curiosus, et polo
Deripere Lunam vocibus possim meis,
Possim crematos excitare mortuos,
Desiderîque temperare poculum,
Plorem artis in te nil habentis exitum?

CARMEN SAECULARE.

PHOEBE, silvarumque potens Diana,
Lucidum coeli decus, o colendi
Semper, et culti! date quae precamur
Tempore sacro;

Quo Sibyllini monuere versus,
Virgines lectas, puerosque castos,
Dîs, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere majus.

Rite maturos aperire partus
Lenis, Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.

Diva, producas subolem, Patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Feminis, prolisque novae feraci
Lege marita:

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro, totiesque grata
Nocte, frequentes.

Vosque veraces cecinisse Parcae,
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet, bona jam peractis
Jungite fata.

Fertilis frugum pecorisque Tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant fetus et aquae salubres,
Et Jovis aurae.

Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo;
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas:

Roma si vestrum est opus, Iliaeque
Littus Etruscum tenuere turmae,
Jussa pars mutare Lares et urbem
Sospite cursu;

Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Aeneas, patriae superstes,
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.

Dî, probos mores docili juventae,
Dî, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque, prolemque,
Et decus omne.

Quique vos bobus veneratur albis,
Clarus Anchisae Venerisque sanguis
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hostem.

Jam mari terraque manus potentes
Medus Albanasque timet secures:
Jam Scythae responsa petunt, súperbi
Nuper, et Indi.

Jam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque
Priscus, et neglecta redire Virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.

Augur, et fulgente decorus arcu,
Phoebus, acceptusque novem camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus,

Si Palatinas videt aequus arces,
Remque Romanam, Latiumque, felix
Alterum in lustrum meliusque semper
Proroget aevum:

Quaeque Aventinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; et votis puerorum amicas
Applicet aures.

Haec Jovem sentire, deosque cunctos,
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phoebi chorus, et Dianae,
Dicere laudes. +

NOTULAE QUAEDAM

IN

LECTIONES VARIANTES.

IN LIB. I. CARMINUM.

I. 7. PRO *mobilium* codices complures *nobilium*. At *mobilium* libri meliores, quod civium inconstantiam pulchre indicat; quorum animi levissimae aurae momento huc, illuc, impelluntur, et quorum favore nihil inconstantius. "Nihil "enim est tam molle, tam tenerum, tam aut fra- "gile aut flexibile, quam voluntas erga nos sen- "susque civium, qui non modo improbitati iras- "cuntur candidatorum, sed etiam in recte factis "saepe fastidiunt." Cic. pro Mil. 16.

7. & 9. Hunc locum ita interpunximus, ut *hunc* et *illum* ad *juvat* referantur. Horatius ante

oculos habuisse videtur versus Pindari a Bentleio e Sexto Empirico allatos.

> *Αελλοποδων μεν τινας ἐυφραι-*
> *νουσιν ἱππων τιμαι και στεφανοι·*
> *Τους δ' ἐν πολυχρυσοις θαλαμοις βιοτα.*

Ut Pindarus ἐυφραινουσι ΤΙΝΑΣ μεν—ΤΟΥΣ δε, ita Horatius *Juvat hunc—illum*. Vid. Cuningh. Animad. p. 277, et seqq.

I. 13. Pro *dimoveas* Lambinus reposuit *demoveas*; recte, si etymon spectes. At, quum et *di* et *de* separationem designent, horum et similium verborum discrimen neglexisse videntur non solum librarii, verum ipsi quoque auctores. Vid. Gesneri Thesaur. in voce *diminuo*.

16. *Rura oppidi sui*, i. e. oppido suo adjacentia, non recte dici existimat cel. Bentleius. At Silius Italicus pari modo dixit

> ———— *nebulosi* RURA CASINI.

Vid. Ric. Johnsoni Aristarch. P. II. p. 10.

29. Pro *me* Franciscus Hare, episcopus Cicestrensis, reposuit *te*, ut ad Maecenatem referatur, probantibus Broukhusio, Marklando, aliis. Sed neque haec conjectura librorum suffragium habet, nec poësis primarium Maecenatis studium fuit.

II. 15.———*Monumenta regis,*
Templaque Vestae.

Sic Ovidius:

Hic locus exiguus, qui sustinet ATRIA VESTAE,
Tunc erat intonsi REGIA *magna* NUMAE.
Fast. VI. 263.

II. 31. *Candentes* habent MSS. Cruquii omnes, et aliorum complures; *Candenti* alii. *Candentes* dedimus, i. e. pulchros, nitentes, fulgentes. *Nube amictus* Apollo, ne mortales eum inter ipsos versantem agnoscerent. Pari modo apud Virgilium:

Hoc Venus, OBSCURO *faciem circumdata* NIMBO,
Detulit. Aen. XII. 416.

At Venus obscuro gradientes aëre sepsit,
Et multo NEBULAE *circum dea fudit* AMICTU,
Cernere ne quis eos, neu quis contingere posset.
Aen. I. 411.

39. *Mauri* codd. et edd. omnes praeter Zurckianam. Sed *Marsi* emendabat Tan. Faber; eumque secuti sunt Dacer. Bentl. Cun. Sanad. alii. Rationes acutissime exposuit Bentl. Sed nimis audax et temeraria haec emendatio videtur, et minime necessaria. Bene enim habet lectio vulgata, si cum cel. Jani interpreteris: "Romanus eques *Maurum* opprimit *peditem* h. e. "qui vel de peditatu est, vel equo dejectus, et "sic pedes. Hic, repugnans, in hostem *cruen-*

"*tum*, ferocem, desuper imminentem, obvertit "vultum *acrem*, truculentum."—Forte e pictura quadam hanc imaginem duxit poëta. confer et Johnsoni Arist. P. I. p. 16, et seqq.

III. 1. *Sic te Diva*, &c. Omnes inde a Lambino quos viderim interpretes hunc locum explicant: " O navis! Virgilium incolumem Athenas " perfer: ea lege, sive conditione, tibi cursum " faustum et felicem vicissim precor." *Sic*, ut οὕτως apud Graecos, eleganter usurpatur in obtestationibus, ubi quid ab altero petimus, eique vicissim precamur, quod ipsi gratum fore putamus. Ita saepius apud Horatium:

At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
Ossibus et capiti inhumato
Particulam dare: SIC, *quodcunque minabitur Eurus*
Fluctibus Hesperiis, Venusinae
Plectantur silvae, te sospite. Carm. I. xxviii. 23.

At, si Horatius prosperum Athenas cursum navi precatur ea lege, si Virgilium incolumem eo vexerit, verba sic accepta absurdi aliquid continere videntur. Non enim Virgilius incolumis Athenas deferendus erat, et navis deinde prosperum eo cursum habitura; sed utrumque simul et semel evenire oportebat. Verba potius hoc modo accipienda videntur: " O navis! Sic diva po- " tens Cypri, &c. regat te, UT Virgilium in fini-

" bus Atticis incolumem exponas." Nam de alia quam in Graeciam navigatione cogitare vetant verba, *obstrictis aliis, praeter Japyga*, qui, ab occasu aestivo flans, Athenas petentibus secundus.

III. 6. *Debes Virgilium.* Hunc locum aliter distinxit *Gilb. Wakefield*, vir acuti pariter ac venusti ingenii, ut scilicet voces *finibus Atticis* cum verbo *debes*, non cum *reddas*, cohaereant. At, si navis Virgilium, tanquam sanctissimum depositum sibi *creditum*, finibus Atticis DEBEBAT, tum *iisdem finibus Atticis* REDDERE oportebat. Si haec sit hujus loci sententia, parum aut nihil referre videtur, utrum voces *finibus Atticis* cum verbo *debes*, an cum *reddas*, conjungantur: cum utrocunque enim conjungas, cum altero etiam subintelligere necesse est. Sed longe diversa videtur esse loci sententia ; et Horatius forte per voces *finibus Atticis* locum tantum designare voluit, *ubi* depositum *reddi* oporteret, nulla facta mentione ejus vel hominis vel rei, cui debebatur, neque ejus, cui reddendum esset.—Quod idem vir doctus existimat, Horatium *in patriam reditum tutum* dilectissimo poëtae precari, hoc certe nihil ad navem, qua in fines Atticos deferendus erat ; non enim *eadem nave* in patriam rediturus erat.

19. Editio Veneta 1478. quam omnium primam esse crediderim, habet *turgidum ;* at Ger-

manica Locheri 1498. *turbidum.* Postea tamen prior illa lectio fere cunctas occupavit. Codices quidem, etiam optimae notae, alii hanc, alii illam, exhibent: et sane utraque sat commode tolerari potest. Vix tamen dubito quin *turbidum* ab Horatii manu fuerit, quod fortius epitheton est, &c. BENTL.

De hac re nihil forte certi statui aut definiri potest; codices enim alii huic, alii illi lectioni favent. *Turgidum* tamen fortius videtur epitheton. Nam levi tempestate turbatur mare, unde *turbidum* vocetur: at non, nisi vehementioribus ventis, *turget.*

III. 20. *Acroceraunia.* Ita omnes, qui nunc noti sunt libri, tam scripti, quam editi. Ita etiam legisse Servium constat; qui ad Aen. III. 506. haec annotavit: "Ceraunia, inquit, montes Epiri, a crebris fulminibus propter altitudinem nominati. Unde Horatius *expressius* dixit *Acroceraunia* propter altitudinem et fulminum jactus." Cel. Jani tamen hoc nomen, a geographis tantum, ut ait, et historicis frequentatum, fastidium movet, tanquam plebeium ac vulgare, et Horatio in tam splendido loco prorsus indignum; ideoque *alta Ceraunia* rescripsit. At non adeo fastidiosus Ovidius:

Tu loca, quae nimium grata fuere, cave.
Haec tibi sint SYRTES: *haec* ACROCERAUNIA *vita.*
Rem. Am. 739.

IN LIB. I. CARMINUM.

III. 22. *Dissociabili* active sumendum videtur, ut alia multa in *-bilis*, quae Gesnerus ad hunc locum collegit. Sic Virgilius:

Adspice, num mage sit nostrum PENETRABILE *telum.* Aen. x. 481.

Et sententia est: "Nequicquam Dei providen-"tia terras alias ab aliis abscidit mari interfuso, "si tamen," &c. *Abscidit terras* est abscidit *alias ab aliis*, sive *a se invicem*. Ita Valer. Flaccus, II. 615. *Has etiam terras Neptunia cuspis abscidit*— Europam sciz. atque Asiam a se invicem. Pro *dissociabili* Cuning. *dissociabile*, Bentl. *dissociabilis* in casu quarto, ut vitetur ταυτολογία. Non animadvertisse videtur vir acutissimus eandem esse ταυτολογίαν in *dissociabiles*, i. e. dissociatas. Ric. Johnsonus *dissociabili* interpretatur *dissipabili*, ita ut vestigium humanum ne sustineat quidem, sed cedat undique rursusque coëat, obvolvens strangulansque homines. Arist. P. I. p. 33.

26. *Per vetitum* ET *nefas* Du Hamel ex antiquo libro. "Ideo nefas, quia a Natura vetitum." GESN.

37. Pro *arduum*, quidam bonae notae codices habent *ardui*. Melius videtur *arduum*. "Nil "tam arduum, quo non enitatur hominum auda-"cia." JANI.

IV. 8. Pro *urit*, codices nonnulli *visit*: *visit*

etiam Bentl. eleganter. At *urit*, quod Cyclopum officinas flammâ collucentes depingit, ita ut *uri* videantur, ipso Vulcano *ardente*, (ut *clipeos ardentes* apud Virg. Aen. II. 734.) multo efficacius videtur.

IV. 16. *Fabulaeque manes* per appositionem, ut, apud Persium,

——— *Cinis, et* MANES, *et* FABULA *fies.*
Sat. V. 152.

VI. 2. *Alite* omnes qui noti sunt libri MSS. Quidam tamen viri docti pro *alite* legunt *aliti*, ut sit dativus agentis, et ad *Varium* referatur. Sed *alite* aeque ad Varium referre licet. Cel. Jani quidem, nuperus Carminum editor, existimat, " Pro *a et ablativo* dativum esse apud poëtas, NUN-" QUAM ABLATIVUM." Sed hoc temere nimis edixit vir doctus, ut poëtas diligenter legenti patebit. E. G. Ovidius, de Iside,

Nunc dea LINIGERA *colitur celeberrima* TURBA.
Met. I. 747.

Sic Helene doleat, desertaque CONJUGE *ploret.*
Her. V. 75.

Sed non solum, ubi de *agente* sermo est, casus ablativus, quem vocant, vicem dativi sustinet, sed etiam ubi aliter accipiendus est; ut, apud Virgilium,

——— *Haeret* PEDE *pes, densusque viro vir.*
Aen. X. 361.

Forte ratis, celsi conjuncta CREPIDINE *saxi,*
Expositis stabat scalis, et ponte parato.
Ibid. 653.

Quin etiam, in versu Lucilii,

ESURIENTE LEONI *ex ore exculpere praedam,*

ablativus participii cum dativo *leoni* conjunctus reperitur. Hisce et similibus exemplis adducti, viri quidam eruditi de dativi et ablativi discrimine, non sine causa, dubitasse videntur.

VI. 7. *Ulixeï.* De hujus nominis scriptura vid. Heins. ad Virg. Ecl. VIII. 70.

18. ——— *Nos proelia virginum,*
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus.

Pro *sectis* Bentleius rescripsit *strictis*, ut *strictis mucronibus;* quod festivam imaginem puellaris irae, *facilis*que *saevitiae*, penitus perdere videtur.

VII. 5. *Urbem.* Ita vulg. Codd. quidam habent *arces*, quae vera lectio videtur.

7. *Indeque decerptam.* Omnes, quotquot noti sunt, codices scripti exhibent

Undique decerptam fronti praeponere olivam.

Sed, quoniam ex hac codicum omnium lectione vix ullus sanus sensus elici potest, alia lectio, E-

rasmo adscribi solitâ, et haud dubie ex ingenio depromptâ, plerasque editiones occupavit:

Undique DECERPTAE FRONDI *praeponere olivam.*

Cujus emendationis haec videtur esse sententia: "Anteponere coronam *oleaginam* coronis *ex omnium aliarum arborum frondibus et ramis* concinnatis; sive ex Athenis celebratis potius, quam ex ullo alio argumento, gloriam et famam sibi quaerere." Poetae enim pro variis argumentorum generibus varias sibi coronas adscivisse videntur. Ovidius, de Amore scripturus, myrteâ musam suam ornari vult, quia myrtus Veneri sacra fuit; eademque de causa myrteam sibi postulat:

Cingere littoreâ flaventia tempora MYRTO,
Musa, per undenos emodulanda pedes.

Am. I. 1. 29.

Finis adest operi: palmam date, grata juventus;
SERTA*que odoratae* MYRTEA *ferte comae.*

Art. Am. II. 733.

Pari modo, qui Athenas, et Palladem, Athenarum praesidem, celebrare sumit, coronam *oleaginam* sibi nectere censetur: et qui ex hoc potius, quam ex alio carminis argumento, famam quaerit, *oleaginam* omnibus aliis anteponere dicitur, sive

Undique decerptae frondi praeponere olivam.

Nobis, his perpensis, ingeniosa sane videtur Erasmi conjectura, et ipsius Horatii ingenio non indigna. Attamen, quoniam a codd. scriptis nimis fortasse recedit, emendationem certissimam cel. Schraderi, Eloq. et Historiarum in Acad. Franequerana apud Frisios nuper Prof. in contextum recipere non dubitavimus:

Inde*que decerptam fronti praeponere olivam.*

Haec cel. Schraderi emendatio, quae, unius literulae mutatione, ipsius Horatii manum restituisse videtur, in crimen audaciae aut temeritatis minime incurrit. Voces enim *inde* et *unde* a librariis confundi et commutari solent; (vid. Drakenb. ad Liv. XXXIX. c. 33. et alibi passim) qui primùm rarius vocabulum INDEQUE in usitatius UNDIQUE mutâsse, deinde copulativam ET in fine prioris versûs addidisse, videntur: nam ea vox a duobus ex codd. Lipsiensibus abest; quae tamen, si *undique* legamus, omnino necessaria est. Hanc emendationem quodammodo confirmant versus Lucretiani, quos Horatius hic aliquatenus expressisse putatur:

Avia Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita solo: juvat integros accedere fontes,
Atque haurire: juvatque novos decerpere flores;

Insignemque meo capiti petere INDE *coronam,*
Unde prius nulli velarunt tempora musae.
Lib. IV. initio.

Sententia igitur hujus loci vexatissimi erit: Sunt poëtae, qui in hoc uno sunt occupati, ut Athenarum arces, Palladi sacras, *carmine perpetuo,* quod omnes Athenarum laudes ab urbis primordiis complectatur, celebrent; atque FRONTI *suae* PRAE*ponant olivam,* capiti suo imponant coronam oleaginam, INDE *decerptam,* ex Athenarum arcibus decerptam, Acropoli praesertim, ubi religiose servabantur oleae, Minervae sacrae, μοϱίαι appellatae. "Sunt qui in hoc uno sunt occupati, ut Athenas celebrent, et INDE, sive ex Athenis celebratis, famam et gloriam sibi comparent." INDE*que* etiam inter *doctorum conjecturas et varias lectiones* habet editio J. Jones, quae Londini in lucem prodiit anno 1736. Sed utrum ex conjectura, an codicum auctoritate, incertum est.

Cel. Bentleius codd. scriptorum lectionem, *undique decerptam* ita interpretatur, "Hoc est, ex eo argumento undequaque exhausto coronam sibi poëticam quaerere:" eamque interpretationem et lectionem omnibus ingenii viribus tuetur post Turnebum. Sed *undique decerptam* esset *ex omnibus locis* decerptam, quomodo ex vet. scholiaste interpretatur Baxterus. Horatius alibi:

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam UNDIQUE
DESECTAM, *et insani leonis*
Vim stomacho apposuisse nostro.
Carm. I. xvi. 13.

ubi *undique desectam* est *ex omnibus animalibus* desectam. Conf. etiam A. Poet. initio. Vid. *Schraderi Emendationes*, p. 77. Leovard. 1776.

VII. 13. *Tiburni*. Alii *Tiburti*, vel *Tiburtis*.

17. *Perpetuo* tres Bland. Cruq. et totidem ex Bentleianis.

VIII. 2. Omnino legendum *properes*, quicquid contra statuant Grammatici. *Dic, cur properes—cur oderit*.

IX. 14. *Fors* omnes Cruquii, quatuor Lambini. *Sors* quidam Lambini.

XII. 13. *Parentis*. Alii *parentum* : quidam *parentem*.

31. Mire variant codd. *nam sic—cum sic—quia sic—quod sic—sic dî—dî sic*.

38. Bentl. alio ordine ex MS. *Prodigum, Poeno superante, Paullum*.

43. *Arto* editio vet. 1477, et ita Bentl.

57. *Laetum* multi codd.

XIII. 1. Parum refert utrum *quum* scribatur, an *cum*. Utrumque eodem modo pronunciabatur, ut *loquutus*, et *locutus*. Est casus quartus

pronominis relativi, a nominativo in *-us*, pro adverbio habitus. Altera forma in *-is* (*quis*, sive, *s* eliso, *qui*) est declin. 3tiae.

XIII. 6. *Manent* omnes Cruquii et multi aliorum MSS. quae vera lectio videtur: neque, ut Grammatici putant, repugnat Latinitas. Cel. Bentleius quidem hoc praeceptum tradidit: "Ubi duo "singularia *conjunguntur*, cum utriusvis numeri "verbo congruunt, seu singularis sive pluralis. "Ubi vero, ut hic fit, *disjunguntur*, et usus et "ratio postulat, ut verbum etiam sit singulare." Sed falsus est vir doctissimus. Numerus enim pluralis idem valet, ac singularis iteratus aut saepius repetitus. *Manent* nihil aliud est nisi *manet, manet*, &c. Eodem itaque redit, sive dicas *et mens* MANET, *et color* MANET, sive *et mens et color* MANENT; *nec mens* MANET, *nec color* MANET, sive *nec mens nec color* MANENT; *aut mens* MANET, *aut color* MANET, sive *aut mens aut color* MANENT. Hoc satis ostendunt sequentia: *Haec si* NEQUE *ego* NEQUE *tu* FECIMUS. Ter. Ad. I. ii. 23.

Non huc ADMISSAE *Thasos* AUT *undosa Carystos.*
Stat. Sil. I. 5.

Quin etiam discant oculi lacrimare coacti:
Et FACIANT *udas illa* VEL *illa genas.*
Ov. Am. I. viii. 84.

Vid. Ric. Johnsoni Aristarch. P. II. p. 11. et diligentissimi Ruddimanni Gram. Maj. Tom. II. p. 28.

XIII. 16. Pro *quinta*, Ramirez de Prado conj. *quanta*, quod in contextum recepit Talbot.

XV. 36. *Iliacas* vulg. quod metrum non admittit. Dedimus itaque *Pergameas*, quod et in codicibus esse testatur Glareanus. *Iliacas* e glossa esse videtur.

XVI. 5—8. Hunc locum, in quo irae effectus cum furore fanatico confertur, sublimem, si quis alius, magna verborum gravitate ac vi exornavit poëta. Sententia est: "Non Cybele, "non Phoebus, non Bacchus, tantum sacerdo-"tibus suis furorem immittunt, quantum irae "saevae: non Corybantes collisis cymbalis in "tantum furorem concitant mentem." Hoc postremum paullo audacius effertur:

Non acuta
SIC *geminant Corybantes aera.*

Hoc est: "*non* SIC Corybantes *geminatis aeribus*, "sive geminis cymbalis aereis inter se collisis, *qua-"tiunt mentem.*" Ita accepta, lectio vulgata, SIC *geminant*, quam praestant omnes libri scripti, multo ποιητικώτερα videtur, quam Bentleii emendatio, SI; quae magis prosaica est, quam pro hujus loci sublimitate. *Aera* GEMINARE est *pulsare aeribus aera*, ut Bentleius ex Lucretio II. 635.

aliisque ostendit, sive de cymbalis collisis accipiamus, sive de clipeolis aereis hasta percussis, sive, quod potius reor, de utrisque.

XVI. 14. Offendit Julium Scaligerum *coactus:* neque enim, ait, Prometheus coactus fuit, aut coactus fecit. Bentleius itaque *coactam* i. e. collectam, conjicit; et sic edidit Sanad. Sed, ut recte observat Jani, Fertur Prometheus *coactus* fuisse (ob defectum nempe materiae, quae jam ante in cetera animalia impensa et insumpta fuerat) addere principi limo particulam, *undique,* ex omnibus animalibus, *desectam.*

28. Pro *animum*, Cuning. *animam* contra libros omnes.

XVII. 5. Pro *tutum*, Bentleius *totum* ex quibusdam Lambini codd. rescripsit, ut scilicet vitetur ταυτολογια. Sed nihil necesse est. Ideo *impune quaerunt*, quia praesenti Fauno *tutum* est nemus.

9. Pro *haedilia*, quod metrum respuit, dedimus *haeduleae*, ex MSS. una tantum literula mutata: duo enim Blandd. Cruq. habent *haeduliae;* et multi tum Lambini, tum Cruquii, codices *haediliae*. Angl. *Little female kids.*

18. *Ictus* pro *aestus* conj. Cuningh.

XX. 5. Pro *care*, Bentl. *clare* reposuit e Regiae Societatis codice.

9. *Caecubam* nonnulli Lambini codices.

XXI. 5. Quatuor Blandinii apud Cruquium, et Graevianus Bentl. *comam*; quod Bentleius recepit, ut sententia sit: "Vos, Puellae, Dianam "cantate, et nemora Algidi, aut Erymanthi, aut "Cragi; vos invicem, Pueri, Apollinem, et Tem-"pe, et Delōn."

13. Ingeniose Bentleius, HAEC *bellum*, ut referatur ad Dianam, quemadmodum illud de fame et peste ad Apollinem.

14. *A populo et principe Caesare* lectio vulgaris. MSS. quidam *a populo, a principe*. Jos. Scaliger et Cuningh. *a populo principe Caesare*; et ita Scholiast. Porphyrion legisse videtur: i. e. quia regnat Caesar, diis carissimus.

XXII. 2. *Mauris* libri plures et meliores, ut *Maura unda*. II. vi. 3. quidam *Mauri*.

11. *Curis expeditis* multi bonae notae codd. alii *expeditus*, quae elegantior lectio videtur.

14. *Daunias* habent codd. optimi et antiquissimi; ea viz. analogia, qua permulta feminina, apud scriptores tam Latinos, quam Graecos, terminantur in *-as*, ut *Cephesias ora*. Ov. Met. VII. 438. Vid. Bentl. ad hunc locum, et Nic. Heins. ad Ov. Her. XV. 164. Unde nisi ab ipsa Horatii manu provenire potuit *Daunias*, quae lectio magis recondita videtur, quam pro captu librariorum? In pauculis MSS. est *Daunia*, etiam cum metri damno. In uno aut altero *Daunia in*,

quo, ut videtur, metro consuleretur. *Daunias*, nempe *tellus*, quod e seqq. assumendum.

XXIII. 5. Pro *veris adventus* dedimus *vepris ad ventum*: scilicet *vepris* ex emendatione Bentleii; *ad ventum* auctoritate Mureti codicum, in quibus

Nam, seu mobilibus vitis inhorruit
Ad ventum foliis.

Vid. Bentl. Not. "Verbum *vepris* et ostendit, "unde lectio *veris*, et unde *vitis* nata sit: haec "enim vox, interpolatoribus inaudita, alteri *veris* "inducendi; deinde, ne verbum *inhorruit* nomi-"nativo destitueretur, *adventum* in *adventus* mu-"tandi: alteri vero interpolatori, haud paullo "acutiori, visum est illa verba, *mobilibus foliis*, "exposcere, ut nomen arboris alicujus in locum "*vepris* substitueretur; et proinde ei placuit *vi-*"*tis*, quae est arbor notissima, reponere." CUNINGH. Animad. pp. 302 et 303.

XXIV. 13.—15. Pro *Quod si—Non vanae*, multi optimae notae codices habent *Quid? si—Num vanae—?* Utriusque lectionis aequa prope auctoritas.

XXV. 20. *Hebro* exhibent MSS. omnes praeter unum, qui *Ebro* habet. Ita etiam Edd. vett. prope omnes. Et Horatium, qui Hebrum, notum Thraciae fluvium, tanquam *nivali compede vinc-*

tam χαρακτηρίζει (Epist. I. iii. 3.), ut Asiam *pinguibus campis collibusque*, *Hiemis sodalem* venuste dicere potuisse fatendum est. Porro, cum moris erat crines fluviis dedicare, quid impediebat, quin poëta, ad hunc morem festive alludens, vetulas hiemales *dedicaret Hebro*, ejus flumine tanquam aridas frondes (arborum *comas*) deportandas? Attamen, quia *Hebrus* et *Eurus*, propter affinitatem literarum *b* et *u*, in libris scriptis saepe inter se permutantur, Rutgersius et Faber conj. *Euro*, et receperunt Bentl. Cuning. Gesn. probante etiam illust. Heyn. ad Aen. I. 317. ut, scilicet, Hiemis sodalis non in distanti Thraciae regione quaeratur, sed in ipsa urbe Roma reperiri possit. Hujus lectionis historiam vid. apud Burm. ad Aen. I. 317. *Euro* dedimus, ne, in re levioris momenti, editio nostra ab aliis discreparet.

XXVI. 3.——*Quîs sub Arcto*
Rex gelidae metuatur orae,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus.

Sententia videtur esse: "Quîs, sive quibus rex "gelidae orae, sub Arcto jacentis, metuatur, ne-"quaquam curans." Scriptum fuisse videtur hoc carmen eo tempore, quo, Phraate in exilium pulso, regem Parthi Tiridatem constituerant. Eo tempore Parthi regem Scytharum, regem *gelidae*

orae, metuebant, qui maximo auxilio venturus erat, ut Phraatem in regnum restitueret. Hoc Tiridatem etiam terrebat. Cons. JUSTIN. XLII. 5.

XXVI. 9. *Piplea*, vel *Pimplea*, habent omnes scripti et edd. vett. *Pimpleï* emendârunt viri docti, auctoritate Festi Pompeii, cujus verba sunt: *Pimpleïdes* musae a fonte Macedoniae dictae propter liquoris ejus unicam subtilitatem. Porphyrio etiam Schol. ad hunc Flacci locum: *Pimpleïdes* musae dicuntur a Pimplea, fonte Macedoniae. Unde colligitur hunc *Pimpleï dulcis* olim legisse.

10. "*Prosunt* in plerisque libris extat; et "ferri quidem potest. Verum cum Lambini ali- "quot, Bersmanni unus, et Zulichemianus noster "*possunt* exhibeant, non possumus non hanc "lectionem alteri praeferre." BENTL.

XXVII. 3. *Verecundumque Bacchum*, ut supra, I. xviii. 7. *Liberi modici* munera. Bentl. conj. *inverecundumque*, male.

6. *Immane quantum*, ad exemplar τῦ ΟΣΟΝ apud Graecos.

19. Non dubito quin ex codd. plerisque legi debeat, *Quanta* LABORABAS *Charybdi*, sive accipiamus de loco, sive de causa, laboris. Cel. Bentl. ut nobis videtur, male tuetur lectionem vulgatam, *laboras in Charybdi*; praepositio enim

ab omnibus fere libris scriptis abest. Aldus demum *laboras in* recepit in contextum.

XXVII. 24. *Illigatum Chimaera.* Alii *Chimaerae*, quod melius videtur.

XXVIII. 7. Hunc locum ita distinximus ut sententia sit: "Occidit et Pelopis genitor, *etsi* "conviva deorum; Tithonusque, *etsi* remotus in "auras, sive in coelum raptus."

14. *Judice me* emendabat Jani contra omnes libros; qui *te* exhibent: i. e. quem vel tu non sordidum judices auctorem naturae verique.

18. *Avidum* libri plures et meliores. Alii *avidis*, quod minus aptum videtur.

19. *Densentur* libri quidam etiam optimae notae; quam lectionem Bentl. reposuit, et Lucretii auctoritate tuetur. Sed variant Lucretii etiam MSS. Nobis tutissimum videbatur analogiam Linguae Latinae sequi, libris variantibus. Lectionem igitur vulgatam, *densantur*, in contextum restituimus, quam libri scripti et editiones priscae tuentur.

31. *Fors et* Cruquii omnes praeter unum, et Bentleii optimi; quod variationes *forsit* et *forset* satis firmant. *Forsan* alii.

XXIX. 13. *Nobilis*, quod in antiquissimis membranis est, pro genitivo accipi vult Bentleius; omnes ceteri pro accus. plurali, quod aptius videtur.

XXXI. 3. Complures libri scripti *opimae* —*feraces*.

9. *Calenam* emend. Bentl. nulla idonea ratione.

10. *Dives ut* habent duo vetustissimi ex Bentleianis.

15. Pro vulg. *pascunt*, Bentl. rescripsit *pascant* ex libro scripto; et sic etiam edd. quaedam veteres.

18. *Ac, precor*, omnes Cruquii. Post *mente* distinctionem tollunt Bentl. et Cuningh.

XXXII. 1. *Poscimur*—carmen sciz. Eodem modo Pindarus—Αιτεομαι χρυσεαν καλεσαι μοισαν. Isth. ε. 10. et Ovidius—*Poscimur, Aonides*. Met. V. 333. Alii *poscimus*, etiam ex MSS. Pro vulg. *umbra*, Bentl. ex uno codice rescripsit *antro*.

15. *Cumque*, omnium librorum lectio, videtur idem valere ac quandoque i. e. quandocunque. Vid. Cuningii. Animad. p. 239.

XXXIII. 14. *Myrtale* vetustiores omnes; quod vulgare libertinarum cognomen fuisse ex multis inscript. docuit Bentleius.

XXXIV. 5. Pro *relictos*, *relectos* emend. N. Heinsius ad Ovid. Met. VIII. 173. et ita etiam Bentl. ingeniose, sed sine necessitate.

13. Pro *insignem*, emend. Bentl. *insigne*, Cuningh. *insignia*, alter, ut genere, alter, ut numero etiam, adjectiva inter se convenirent.

XXXIV. 15. Vid. Liv. I. 34.

XXXV. 17. Editio Veneta 1478 *serva*, Locheri autem 1498 *saeva*: et ex eo tempore, pro diverso interpretum judicio, nunc haec, nunc illa vox libros occupavit. Membranae quoque in diversa abeunt: Cruquii aliquot, omnium veterrimae, cum vett. scholiastis, *serva* habent; ex Bentleianis omnes melioris notae *saeva*. Wakefield *serva* edidit, ut Fortunae ministra, Necessitas, Fortunam anteire fingatur, ut lictor consulem.

24. Magnum Bentleium offendit verbum *linquis* quae est constans omnium codd. lectio.— "Quippe, inquit, si Fortuna linquit domos afflictas, unaque comitantur Spes et Fides; tum profecto omnes omnino diffugiunt, tam fidi amici, quam infideles: quo nihil absurdius." Et proinde substituit *vertis*, i. e. concutis, affligis. Sed, ut bene observat Lamb. Bos, *comes* proprie dicitur *euntis*, *abeuntis*, et *linquentis* aliquem locum. *Non abnegare* itaque *se comitem Fortunae, linquentis domum aliquam*, est amicos infortunatos nolle deserere, sed necessitati eorum velle conjunctum esse, et non solum prosperam, sed etiam adversam eorum fortunam sequi. Vid. Animad. ad Horatium p. 32. Poeta sibi finxisse videtur generalem Fortunae notionem, tanquam ancipitis deae, quae quemque comitatur, interdum laeto

vultu et splendida veste, interdum vultu ac veste mutatis. Bene cel. Jani: "tum etiam, cum domos potentium linquis, i. e. cum dominis earum in exilium vel carcerem abis."

XXXV. 30. *Ultimos orbis Britannos* semi-barbarum Bentleio videbatur. At Homero Aethiopes εχατοι ανδρων dicuntur, et Virgilio *extremi hominum Morini.* Aen. VIII. 727.

35. *Quid intactum nefasti liquimus?* Omnes quotquot viderim interpretes, cum vett. Scholiastis, *nefasti* pro nom. plur. accipiunt, et explicant *nefarii.* Nescio an rectius haberi possit pro gen. sing. ut sententia sit: Quid nefas intactum (intentatum, intractatum) liquimus?

39. *Diffingas retusum.* Sic omnes prope libri vett. tam scripti quam editi: i. e. in aliam formam fingas ferrum bellis civilibus hebetatum. Neque manu emendatrice opus esse videtur. Alii *defingas–defigas.* Pro *retusum*, al. *recusum.*

XXXVII. 4. *Erat*, αν ην, esset. Libri pauci *erit.*

——*Si non alium late jactaret adorem,*
Laurus ERAT. Virg. Geo. II. 132.

24. *Penetravit oras* conj. Bentl. offensus verbo *reparare.*

XXXVIII. 6. *Sedulus curae* unus ex Bentleii MSS. quod vix a librariis esse potuit. Vid. Wakefield, Silv. Crit. Sect. 55.

IN LIB. II. CARMINUM.

I. 5. *Uncta*, polluta. Bentl. emend. *tincta*.

21. Pro *audire* Bentl. ex conjectura reposuit *videre*.

II. 11. *Uterque Poenus*, in Africa scilicet, et Hispania.

III. 17—19. Τῳ παθει hujus loci consuluisse videmur interpunctione nostra. Molle ac moestum quiddam habet repetitio verbi *cedes* absque regimine.

23. *Sub divo moreris*, i. e. in terra degas. Wakefield ingeniose emend. *moraris*, ut sententia sit: in terra vivis victima Orco destinata.

V. 13. *Aetas ferox* videtur esse aetas ubi *juvenca ferox*, sive aspera, est, et marem fugiens. Haec aetas *currit*, celeriter transit, cito abierit. Wakef. tentabat *fugax* ex v. 17. ubi *ferox* reposuit. *Currit ferox aetas* exponi etiam potest, ferociter currit, equi ferocis instar, ut apud Ovid. Fast. VI. 772. *Fugiunt freno non remorante dies.*

VI. 18. *Amicus* MSS. et Edd. *Amictus* elegans conjectura N. Heinsii. Pro *fertili* MSS. quidam *fertilis*.

X. 9. *Saepius* lectio vulgata, pro qua editores recentiores, pessimo exemplo, de suo reposuere *saevius*, contra omnes libros veteres. Ut pinus, quia alta est, et altis plerumque montibus crescit, saepius ventis obnoxia est, quam arbores humiliores, frutices, arundines, &c. ita Fortunae inju-

riis magna fortuna. *Ut alta ventos* SEMPER *excipiunt juga : imperia sic excelsa Fortunae objacent.* Sen. Oed. 8.

Summa petit livor : perflant altissima venti.
Ov. Rem. Am. 369.

i. e. petere solet, perflare solent.

X. 18. *Cithara tacentem suscitat musam.* Sic Lucret. II. 413. *Musaea mele, mobilibus digitis expergefacta per chordas.*

XI. 23. *Incomtam nodo.* Sic ed. Veneta 1549, et quaedam aliae vetustae. *In comtam* MS. unus Torrentii. *In comtum*, vel *incomtum*, *nodum*, ceteri fere omnes. *In comtum* probat ill. Heyn. ad Aen. I. 315.

XII. 12. Multi bonae notae codd. *minacium.*

25. Alii *fragrantia*, ut, apud Statium, *oscula vernos redolentia flores.* Silv. II. 1. 46.

28. *Occupat* reposuit Bentl. ex libris pluribus et melioribus, etsi male cum voce *dum* conjungit.

XIII. 8. *Colcha* vetustissimi codices Cruquii et aliorum. Alii *Colchica.*

23. *Discretas* libri optimi et vetustissimi: quidam *descriptas.*

38. *Laborum* libri optimi cum vett. Scholiastis: alii *laborem.*

XIV. 27. *Superbo* omnes Cruq. Bentl. et Torrent. MSS. ut et aliorum nonnulli, rectissime. Heres tinguet pavimentum vino pretiosissimo,

quo tu superbiebas. *Superbum* quidam alii. *Superbo* tamen damnat cel. Jani. " Jure, inquit, " offendimur duobus epithetis vino datis; quod " non fert poësis Latina, quodque vitium a tan- " to poëta vix admissum putandum." Duplice epitheto, etiam, mirum in modum offenditur ipse Bentleius. Vid. Not. ad Lib. I. Od. iii. et alibi passim. De hac re fusius agere non sinit instituti nostri ratio. Sit satis monere, Horatium ipsum non fuisse adeo fastidiosum:

Condito MITIS PLACIDUS*que telo*
Supplices audi pueros, Apollo. Carm. Saec.

neque sane Virgilium, qui de Polyphemi domo:

.... *Domus sanie dapibusque cruentis*
Intus, OPACA, INGENS. Aen. III. 619.

et de ipso Polyphemo:

Monstrum HORRENDUM, INFORME, INGENS.
Ibid. 658.

XVI. 1. Cel. Gesnerus probat—*impotenti Pressus Aegaeo;* et, pro *Lunam*, *lumen*, ut etiam sol comprehendatur.

19. *Mutamus patria*, conj. viri docti apud Bentl. quae mihi valde arridet. Neque sic perit gratia antitheti in seqq. *Exul* enim, etiamsi haesitare videtur Gesn. in voce, est haud dubie ab *ec* vel *ex* et *solum*, hoc modo—*exsolis*, *exsols*, sive *exsuls*, *exsul*. *Exsul*, itaque, etiam per se, est *qui*

solum, sive *patriam*, *fugit*. Quis *patriam* fugiens, *se* quoque fugit? servato vocis *exsul* sensu pleno ac proprio, servatur etiam antithesis. Ita *extorris*, ab *ex* et *terra*.

XVII. 6. Pro *altera*, MSS. duo *alteram*, quomodo et Porphyrion legisse videtur. Vid. Burm. ad Aen. II. 647.

XVIII. 30. *Orci fine* habent Schol. veteres, magnoque consensu omnes qui extant codices, quatuor exceptis, et editiones priscae. Θανατου τελος, et θανατου τελευτη, apud poetas Graecos frequentia sunt. Alii *Orci sede*.

XX. 6. *Non ego, quem vocas* DILECTE. Ita ex sententia Acronis, Comm. Cruquii, et multorum doctorum, distinximus, insolitâ structurâ. Nisi desideraretur adhuc, in hujusmodi vocibus, exemplum casus nominativi in *-e* non personae 2dae, libenter interpungeremus—non ego, quem vocas, dilecte, i. e. non ego, *dilecte*, sive *dilectus*, quem vocas. Ita Persius:

> . . . . *An deceat pulmonem rumpere ventis,*
> *Stemmate quod Tusco ramum* MILLESIME *ducis?*
> *Censoremve tuum, vel quod* TRABEATE *salutas?*
> Sat. III. 27.

i. e. *millesimus*, *trabeatus*.

11. *Superne* omnes fere libri scripti. Unus aut alter, *superna*, quae elegantior lectio videtur.

IN LIB. III. CARMINUM.

I. 23. *Umbrosamque*, omnium codd. lectio. Editores tamen, tum hic, tum aliis Horatii locis, solent QUE post negativum mutare in VE. Vid. ver. 44. et II. 28. Sed bene se habet lectio vulgata: saepissime enim vocula negans, semel tantum posita, plura deinceps κωλα, seu membra, copulativo connexa afficit. Ita Virgilius:

. . . . . . *Nec solos tangit Atridas*
*Iste dolor, solis*QUE *licet capere arma Mycenis.*
Aen. IX. 139.

Ita ipse Horatius:

Nec saevos Lapithas, et nimium mero
*Hylaeum, domitos*QUE *Herculea manu*
Telluris juvenes. Lib. II. Od. 12.

31. *Agro* conj. Gesn. qui putat *s* adhaesisse e voce seq.

II. 1. *Amice*, longe plures ex libris scriptis, omnesque fere editiones vetustae. " *Amice pati*, " docte e Gr. φιλως, sive (ut H. Steph. rectius) " αγαπητως, φερειν, non solum aequo animo, sed li- " benter; ut quasi familiaris ei Pauperies sit, " bene ei cum ipsa conveniat." JANI.

III. 10. *Innixus* alii. Sed *enisus* praestat tum sensu, tum auctoritate.

16. Pro *Martis*, cod. ant. Barthii *patris*, cui valde arridet, nec minus Bentleio et Gesn.

34. *Discere* permulti ex libris scriptis: i. e. " assuescere saporibus nectaris." PORPH.

IN LIB. III. CARMINUM.

IV. 16. Quidam codd. *Forenti,* quae vera lectio videtur. vid. Jani.

21. *Vester tollor ;* i. e. vester, sive in tutela vestra, sum, cum tollor ; *seu,* i. e. vel si, *frigidum Praeneste placuit.*

31. Pro *arentes,* multi ex MSS. habent *urentes.*

38. *Reddidit* multi codd.

43. *Turbam* multi codd. ut et tres editt. vetustae. Alii *turmam.*

46. Pro *et urbes, et umbras* felix Bentl. conjectura.

47. *Turmas* alii.

V. 8. *Armis* vulgata librorum lectio. *Arvis* emend. viri docti, quod nunc demum firmat cod. Altorf. 1. Jani.

15. *Trahentis* omnes codd. et editt. vett. unde Bentl. legendum conj. *exempli trahentis,* i. e. conditiones perniciosi exempli.

21. Alii *direpta.*

37. Pro *inscius,* multi codd. *aptius.*

VI. 20. Eodem modo Ovidius

> . . . . *Omen patriae laetum, populoque Quirini.*
> Met. XV. 572.

22. *Fingitur artubus.* Ita legerunt Acron et Porphyrion, qui diserte : " *Artubus* legendum, " non *artibus,* quia non venit a nominativo *artes,*

"sed *artus.*" Sed tum, aiunt Lamb. et Bentl. quibus accedit Jani, scribendum erat *artus* in casu quarto, non *artubus*. Male omnino: saepissime enim pars rei alicujus, post adjectiva, et verba tum neutra, tum passiva, ablativo effertur. Ita Virgilius, sine discrimine:

——— *Micat* AURIBUS, *et tremit* ARTUS.
Georg. III.

Ita Hor. ipse:

Et CORDE, *et* GENIBUS *tremit*. Lib. II. Od. v.

VI. 36. *Durum* MSS. quidam, et edd. vetustae.

VII. 20. Pro *monet*, MSS. quidam *movet*.

VIII. 15. Alii *profer*, auctoritate quorundam MSS.

26. *Prīvatus*. Mire in hoc epitheto se torquent editores, in primis acutissimus Bentl. Quomodo enim *privatus*, si praefectus urbi? Erudite respondet Baxterus: Etiam praefectus urbi privatus erat, Caesari comparatus? Vid. Gesn. Thesaur. voce *privatus*. Sensus est: Privatus cum sis, permitte Augusto urbis et reipublicae curam.

27. Alii *rape*, quod alibi esset satis elegans: hic autem non tam pingitur hora fugiens, quam amice praebens, seu offerens, *dona*, quae modo *capere*, sumere, accipere oportet: et vult

Horatius otiosum et securum esse Maecenatem. Jani. Gesn. vid. omn. Bentl.

X. 6. Vulg. *situm ;* sed *satum* tuentur codd. optimi.

8. Pro *puro numine*, Bentl. *duro numine.* Quandoque bonus dormitat Homerus.

18. Pro *animum*, multo plures codd. *animo*, quod perinde est.

XI. 18. Illud *ejus atque* offendit viros doctos, Bentl. Cuningh. alios. Hinc illi *exeatque*, *aestuatque*, vel *efflat atque* correxerunt. Gesn. *effluatque.*

32. *Furto* MS. Lips. 4. Memorabilis lectio, inquit Jani.

XII. Hujus odes metrum, si metrum dicendum, quod plane αμετρον est, ita constituimus, ut est in edd. Cuningh. Gesneri, Jani. Vide viros doctos Cruquium, Bentl. Cuningh. Jani, fuse de hac re disputantes.

10. Pro *alto*, alii *arto*, i. e. *arcto.* Utriusque lectionis magna auctoritas est: utraque per se bene habet, ut non multum intersit, utrum eligas, &c. Jani.

XIII. 8. *Soboles.* Ita vulgo scribitur. Melius, credo, *suboles ;* est enim a *sub-oleo*, ut *prōles*, *prŏ-ŏles*, a *pro-oleo.*

XIV. 1. Melius distinctionis nota ponitur post *ritu*, ut sensus sit—Caesar redit victor

ab ora Hispana, Herculis ritu, tanquam alter Hercules. Vid. Jani.

XIV. 5. *Unico gaudens mulier marito.* Intelligenda videtur Caesaris uxor.

6. Pro *divis*, multi codd. *sacris.*

11. *Jam virum expertae*, i. e. Virgines nuper nuptae. Hanc lectionem tuentur libri MSS. omnes, eidemque favet vocula *jam :* at editores quidam legunt *expertes*, i. e. ut Horatius alibi, *ignara puella mariti ;* male, ut nobis videtur.

Male nominatis alii; i. e. ut fere interpretantur, quae eloqui nefas. Utriusque lectionis aequa prope auctoritas est, nisi quod *male ominatis* tuentur Scholiastae et codex antiquissimus Blandinius Cruquii.

14. *Tumultu*, Lips. 4. Jani.

XV. 16. *Vetula* multi codd.

XVI. 25. *Contemtae dominus rei*—Horum verborum sensum praeclare illustravit Bentleius.

26. *Non piger* edit. Venet. 1492, et pauci codd. at plures et meliores *impiger.*

31, 32.

Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit sorte beatior.

De hoc loco vexatissimo, quem nuperi etiam editores perperam accepisse videntur, majorem distinctionem post vocem *fallit* ponentes, fusius agere in animo est, ut nostrae interpunctionis

ratio magis dilucide appareat.—*Fulgere imperio Africae* dicitur is, cui imperium Africae splendorem affert, *imperator Africae*; sive de Africae proconsule, cum magno Bentleio, accipiamus, sive, cum vett. Scholiastis, de latifundiorum in Africa possessore.—*Fallo* porro elegantissime usurpatur apud probatissimos auctores eodem plane modo ac verbum λανθανω apud scriptores Graecos. *Fallere aliquem*, λανθανειν τινα, est latere aliquem: Anglice—*to escape one's notice or knowledge, to be unknown to him. Nihil eorum Fabium* FEFELLIT. Liv. XXIV. 19. *None of those things escaped the notice of Fabius: None of them was unknown to him.* Vid. Hor. Epist. II. ii. 127.—Quod plerumque Latine effertur—*non me* FEFELLIT HOS *id* STRUERE—(Ter. Heaut. III. ii. 3.)—notissimo Graecismo est—*non me* FEFELLERUNT HI *id* STRUENTES: i. e. *hi non struebant id, me insciente.* Ita enim omnino haec, et similia, sunt accipienda.

Τȣς δ' ΕΛΑΘ' ΕΙΣΕΛΘΩΝ Πριαμος.

Hom. Il. ω 477.

Hos FEFELLIT INGRESSUS *Priamus*: i. e. Priamus ingressus est, his inscientibus. *Priam entered unperceived by them.*

Num viperinus his cruor
INCOCTUS *herbis me* FEFELLIT?

Hor. Ep. III. 7.

i. e. Num cruor viperinus his *incoctus fuit* herbis, *me insciente?*—Jam quid est *beatior sorte?* Idem, ni fallor, quod *sors beatior;* ut *praestans ingenio* idem valet, ac *praestanti ingenio; deterior carne* idem ac *deteriore carne; sanus mentis* idem, ac *sanae mentis*, et sexcenta ejusdem generis alia.—Denique, quid hoc loco est *sors?* id, opinor, quod cuivis obtigit; Anglice *one's Lot.*

This day be bread and peace my LOT.

Ita, apud Ovidium,

Heu! melior quanto SORS TUA SORTE MEA!
Am. VI. 45.

His praemissis, videamus jam quae sit totius loci sententia. *Purae rivus aquae*, &c. id quod mihi obtigit, sive *sors mea—fallit fulgentem imperio fertilis Africae*—ignoratur ab Africae imperatore —esse *sorte beatior*—conditione felicior, sive, quod eodem redit, *sors felicior*—imperio videlicet Africae, quod ex praecedentibus assumendum. "Purae rivus aquae, &c. est revera sors "beatior imperio fertilis Africae, etsi Africae "imperator ipse id ignoret, sive aliter putet." Ita enim, ut supra observavimus, hujusmodi locutiones ubique sunt accipiendae.

Cel. Bentl. emend. *fulgente:* aliter enim, ait, nihil erit quocum Horatii sors conferatur: quasi vero gradus comparativus non sit frequens absque regimine, praesertim ubi id, quocum com-

paratio instituitur, obversetur animo, et e contextu assumi possit. Duae res inter se conferuntur, *imperium fertilis Africae* et *purae rivus aquae*, &c. quarum posterior declaratur esse *sorte beatior—the happier lot of the two.*

Si distinctio ponatur post verbum *fallit*, quemadmodum G. Wakefield interpunxit, sententia erit: *My streamlet of pure water, &c. escapes the notice of the sovereign of fertile Africa*, or *is unknown to him:* quod a Flacci mente alienum videtur.

XVII. 2—5. Hos versus suspectos habent quidam editores; ideoque uncis inclusimus.

13. Pro *dum potes*, quinque ex libris scriptis habent *dum potis*, i. e. dum *potis est*, sive dum fieri potest—" sine dubio, inquit Jani, vera lectio; " vix enim a librariis est tam exquisitum et rarum verbum. Itaque sic Bentl. Cun. Baxt. " Et extitit haud dubie in pluribus aliorum etiam codd. sed neglectum fuit."

XIX. 12. *Miscentur* omnium codicum lectio; neque emendatione opus esse videtur. De re ipsa vid. Gesn. Thes. v. *Bibo.*

27. *Chloë* vulgata lectio. At permulti codices *Rhode*. " Sine dubio vera haec lectio: vix enim " librarii ignotum sibi et Horatio inusitatum nomen pro notiori Chloës substituerunt." JANI.

XXIII. 19. *Mollibit* multi codd. ut et Acron

vulgatus: at *mollivit* Acron MS. apud Bentl. multi codd. et tres editt. vetustae. Et in hujusmodi γνωμαις, quas per tempus, vel praesens, vel praeteritum, vel futurum, efferre licet, Horatius saepe utitur praeterito; ut

Raro antecedentem scelestum
DESERUIT *Poena pede claudo.* Lib. III. Od. ii. 32.

Rarissima etiam, Horatii aetate, terminatio futuri in *-ibo.* Quod vero addit cel. Jani, post Bentleium :—" Postulat etiam sententiae elegantia " tempus praeteritum *mollivit*, ut ante *tetigit*, cum " notione perpetui, sive Aoristi temporis, pro " praesenti, venusta et poëtis sollemni enalla- " ge, positum :"—ad id respondemus verbis Ric. Johnsoni, viri eruditissimi, qui saepe veritatem, Grammaticorum ineptiis obscuratam, feliciter eruit, claraque in luce posuit. " Imo vero nec " ratio, nec mos loquendi hoc *postulat*, ut *mol-* " *livit* potius, quam *mollit*, *mollibit*, dicatur. Pa- " titur quidem, postulat autem nullo modo. " Consule Senecam Tragoedum, hujusmodi " Gnomonicis abundantem, multo plura per " praesens elata reperies, plura aliquantum per " futurum. Nec per se perpetui temporis *mol-* " *livit* est, est praeteriti tantum. Sed, cum de " Natura loquimur, quae constans semper ea- " demque est, nihil refert quo tempore utamur, " quoniam idem semper *facit*, *fecit*, et *faciet*." Aristarch. part. II. p. 38.

XXIV. 4. Pro *Apulicum*, quae vera lectio videtur, multi MSS. habent *Ponticum*; quidam *publicum*.

5. In hoc loco, qui manu emendatrice minime eget, mire se torquet acutissimus Bentl. Pro *si*, legit *sic*, male omnino; et *summis verticibus* ridicule interpretatur *ad vertices*, sive capita, ipsorum clavorum.

24. Pro *est mori*, optimus ex Pulmanni MSS. habet *emori*, cui accedit unus Bersm. et unus ex Bentleianis: et ita edd. Baxt. Gesn. Cun. San. ut, scilicet, id quod peccare est nefas, aut peccandi pretium mors—sit pro parte mulierum Scythicarum dotis.

32. *Invidi*—i. e. "ideo incolumem virtutem odimus, ideo sublatam demum desideramus, quia praesenti invidemus." JANI.

44. Pro *deserit*, omnium codd. lectione, legit Bentl. *deserere*, ut sensus sit—id quod pauperies magnum opprobrium habetur, jubet homines virtutis viam deserere.

54. Pro *formandae*, conj. Bentl. *firmandae*, quod aptius respondere putat vocibus *nimis tenerae* et *asperioribus*, ingeniose: sed bene se habet vulgata omnium codd. lectio.

XXV. 6. Pro *concilio*, codd. plures et meliores et edd. vetustae habent *consilio*, quam priscam lectionem in contextum revocavimus. Res est admodum memorabilis, quam Baxterus, re-

conditae doctrinae vir, ex antiquo Apollonii Rhodii Scholiaste profert—duodecim signa Jovi fuisse a consiliis, ideoque Aegyptiorum mythis Βουλήφορους apellata. Vide ad Apol. IV. 262.

XXV. 9. Vel *exsomnis*, vel *ex somnis* habent MSS. plures et meliores. Bentl. *Edonis* ex sola conjectura.

13. *Ripas* omnes codd. omnesque edd. ante Muretum, qui primus correxit *rupes*. Bentl. *rivos*.

17. Pro *humili*, MSS. quidam *humile*. Si legamus *humile*, erit *humile modo* eodem sensu ac *humili modo*, ut *praestans ingenio*, et *praestanti ingenio*, et similia.

XXVI. 7. De voce *arcus* dispiciendum.

XXVII. 13. *Sis licet felix*. De horum verborum sensu dubitârunt viri docti. Sed saepius apud Ovidium verbum *licet* elegantem in precando usum habet:

Sim LICET *infamis, dum me moderatius urat,*
Quae Paphon, et, fluctu pulsa, Cythera tenet.
Am. II. xvii. 3.

LET *me be ill spoken of.*

48. *Monstri* tuentur libri plures et meliores. Alii *tauri*.

57. *Europae* quidam optimae notae codd. et ed. Veneta 1492.

XXVII. 60. *Laedere* codd. plures et meliores: pauci *elidere*.

XXVIII. 10. *Nereïdum choros* Lips. 4. Jani.

XXIX. 6. Omnes ubique MSS. exhibent vel *nec*, vel *non*, vel *ne;* pro qua lectione vir doctus, Nic. Hardinge, substituere volebat *ut semper-udum*. Si lectionem vulgatam retinemus, haec sit sententia necesse est—*Ne semper e longinquo prospicias udum Tibur*, &c. "Habebat Maecenas in Es-"quiliis cum hortos celeberrimos, tum magnifi-"cam alteque extructam domum, unde non mo-"do in totam urbem, sed et in vicina oppida, "Tibur, Aesulam, Praeneste, Tusculum, amoe-"nissimus prospectus pateret," &c. Jani.

22. *Horridi* libri plures et meliores: quidam *horrida*.

50. Lips. 4. Jani *pervicax*.

XXX. 12. *Regnator* plurimi ex libris scriptis, et edd. vetustae: *regnavit* scholiastae veteres, Servius ad Aen. XI. 126. 280. liber antiquiss. Bland. Cruquii, et complures alii. "Apparet "esse hanc priscam et veram lectionem, post "haud dubie, ob insolentiam Graecismi, a "Grammaticis in *regnator* mutatam." Jani.

IN LIB. IV. CARMINUM.

I. 9. *In domo* multi codd. et edd. priscae: *in domum* etiam multi codd. Priori lectioni favet usus Ling. Lat. perpetuus: posterioris exempla

quaedam reperiuntur apud scriptores Graecos. Κωμασδω ποτι ταν Αμαρυλλιδα. Theoc. Id. III. 1.

I. 20. Pro *citrea*, multi MSS. et edd. *Cypria*. Vid. Jani, qui *citrea* defendit, et erudite diluit quae de nimio citreae trabis pretio Gesnerus et alii objecere. Vid. Plin. Hist. Nat. XIII. 15, 16.

22. Alii *lyraque et Berecyntia tibia.*

37. *Nocturnis te ego somniis*, vel *N. ego te somniis*, vel denique *N. te somniis*, MSS. quidam et edd. Sed abest *te* tum a plerisque MSS. tum ab edd. primis.

II. 6. Pro *quem*, quidam bonae notae codices habent *cum*.

13. *Regesque*. Ita vulgo legitur: recte, opinor. Alii *regesve*, ut nobis videtur, contra poëtae mentem.

49. *Tuque*, i. e. dum tu, Antonî, procedis in pompa triumphali, Augustum comitans. Locus tum a criticis, tum ab interpretibus vexatus.

58. Pro *ortum*, codd. nonnulli *orbem*.

IV. 7. *Vernique, jam nimbis remotis*—De hoc loco sic J. Caesar Scaliger: "Jam adultum, inquit, aquilae pullum describit, cum attribuit ei juventutem: praeterea cum demittit in agnos, et in dracones. Quare non potest hic VERIS facere mentionem; nam primo ineunte vere aquila parit: incubat tricenis diebus: vix sexto mense (Augusto) ad venationem apti sunt

"pulli: quippe Septembri etiam sunt invalidius-"culi." Haec, cum veris similia sint, et tanti viri fide tradita, vera esse ponamus. Inde tamen nihil obstat, quo minus Horatius *veris* mentionem fecerit. Nequaquam enim aquilae pullum describit tanquam verno tempore rapientem, et cum reluctantibus draconibus pugnantem, sed e nido tum primum prodeuntem, et primos volandi conatus capientem. Hos conatus OLIM, veris exitu, *jam nimbis remotis*, fecerat: MOX, deinde, aestate puta, *in ovilia demisit hostem vividus impetus:* NUNC, autumno demum, vel etiam serius, *in reluctantes dracones egit amor dapis atque praedae.* In hoc errasse videtur vir doctissimus, quod omnia haec, contra poëtae mentem, ad vernum tempus retulerit. Bentleius acriter contendit in Italo coelo totum ver nimbosum, sive pluviosum, esse, et proinde VERNIS*que jam nimbis remotis* legendum. E memoria viri doctissimi excidisse videntur hi Virgilii versus:

.....................................Annua magnae
Sacra refer Cereri, laetis operatus in herbis,
Extremae sub casum hiemis, JAM VERE SERENO.
Tunc pingues agni, et tunc mollissima vina:
Tunc somni dulces densaeque in montibus umbrae.
Geor. I. 340.

IV. 17. *Rhaedi Vindelici* omnes propemodum codd. scripti et edd. veteres: *Rhaeti et Vindelici*

pauci quidam codd. Cum Bentleio dedimus *Rhaetis*, ut erat in cod. Rottendorph. et in uno Cuningh.

IV. 24. Pro *revictae*, codd. nonnulli *repressae*.

29. *Fortes creantur fortibus et bonis :* i. e. *non nisi fortes* creantur fortibus et bonis, sive parentum virtus ad prolem eorum descendit. Acute multa ad hunc locum annotavit Bentleius ; quaedam etiam confuse, dum tradit aliud esse *fortes creantur* FORTIBUS, aliud *fortes creantur* A FORTIBUS.

36. Pro vulg. *dedecorant*, MSS. quidam et Scholiastae vett. *indecorant*.

65. Pro *merses*, permulti ex libris scriptis habent *mersus*.

66, 67. Pro *proruet geretque*, MS. unus aut alter *proruit geritque*.

73. *Perficiunt* codex antiquiss. Blandinius Cruquii, nonnulli Lamb. et unus Pulm. *efficient* nonnulli Torrentii, *perficient* ceteri.

V. 7. Pro *affulsit*, codd. pauci *effulsit*. Cum plerisque editoribus distinctionem posuimus post *affulsit*, quae melius ponitur post vocem *populo*.

17. Offendit viros doctos illud *rura*, in v. seq. repetitum, et alterutrum vitiosum esse judicarunt. Igitur pro *rura* v. 17. *prata* legendum censuit Faber. Contra, Bentl. hoc loco *rura* retinuit ; at, in v. 18. mutavit in *farra ;* Cuningh. vero in *cul-*

ta. Codd. MSS. in utroque versu, summa constantia, *rura*, nisi quod in Bentl. 1. erat *nutrit ra*, quod ipse vidit fuisse *nutritura*, ut habet Lips. 1. Jani.

V. 35. Pro *numen*, com. Cruq. et pauci ex codd. *nomen*.

VI. 13. Male Gesnerus interpungit—*Ille, non inclusus equo,...Troas falleret.* Est enim—*ille non falleret Troas se in equum includendo.*

19. *Latentes* vulgaris lectio : *latentem* permulti MSS. et est haud dubie vera lectio. Vid. Jani.

21. Pro *victus*, cod. antiquiss. Blandinius Cruq. *flexus*.

25. Pro *argutae*, i. e. canorae, libri pauci *Argivae*, i. e. Graecae, cui opponi videtur *camena Daunia*, sive Latina.

38. Codd. quidam *Noctiluca*.

VII. 12. *Recurret* nonnulli Lamb. codd. *recurrit* ceteri fere omnes.

15. Pro *pater Aeneas*, alii *pius Aeneas*, quod melius videtur.

17. Multi codd. *vitae*, pro *summae*.

VIII. 1. *Commodis* quidam Lamb. omnes Torr. et pauci alii. Ceteri vulgatam lect. tuentur.

12. Alii *muneris*.

17. Versus magnis difficultatibus implicitus, ob confusa et commixta inter se duorum Scipio-

num facta. Vid. Jani. Bentl. totum versum delendum censet.

IX. 31. Pro *silebo*, multi codd. et edd. *sileri*.

41. " Post *utili*, et mox v. 43. post *vultu*, ple-" rique editores inserunt *et*. Sed utroque loco " abest ab omnibus qui huc usque inspecti sunt " codicibus, item a priscis edd. primumque ab " Aldo illatum videtur." JANI.

X. 5. *Ligurine* exhibent duo Torrent. at *Ligurinum* omnes alii, i. e. *Quum color mutatus*—mutatio coloris—*verterit Ligurinum in faciem hispidam.*

XI. 11. Pro *trepidant*, Bentl. conj. *crepitant* : *crepitant* habent ambo codd. Altorf. Jani : 1. in contextu ; 2. pro var. lect.

35. *Minuuntur* unus Bersm. et Acron. MS. apud Bentl. quod melius videtur.

XIII. 14. Pro *clari*, alii *cari*. Utriusque lectionis aequa fere auctoritas.

18. et seqq. *Quid habes illius, quae spirabat amores....facies*, &c. i. e. illius faciei, quae facies, &c.

XIV. 28. Pro *meditatur*, multi bonae notae codd. habent *minitatur*. Utriusque lectionis aequa fere auctoritas.

49. Ex duobus MSS. et Acr. MS. edidit Bentleius *paventes*, ut *Galliae paventes* sint nom. plur.

XV. 2. Me non poenitet eorum esse sententiae, qui, cum vett. Scholiastis, jungunt *loqui lyra*.

Non haec jocosae conveniunt lyrae.
Carm. III. iii. 69.

Revocat itaque Phoebus poëtam a tam audaci conatu. Quos verborum trajectio offendit, considerent verborum ordinem Carm. I. xxiii. 11, 12.

Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

7. *Direpta* plurimi ex libris scriptis.

18. Pro *exiget*, multi codd. *eximet*.

IN EPODON LIBRUM.

I. 5. Vulg. *sit* : at *si* editio Germanica Locheri, et Scholiastes Porphyrion ; et Mancinellus ait in omnibus codd. antiquis ita esse. Vide etiam Bentl.

21. *Ut adsit* codd. plerique, et recte. Bentl. *uti sit*, cui favet edit. princeps *ut sit*.

26. Alii *meis*. Porro, pro *nitantur*, codd. aliquot *nectantur*.

28. Pro *pascuis*, alii *pascua*. Utriusque lectionis aequa prope auctoritas : utramque tuentur optimae notae codd.

29. Pro *superni*, omnium codd. lectione, Bentl. *supini*, cui favere videntur Scholiastae, Acron et Porphyrion.

IN EPODON LIBRUM.

II. vv. 11 & 12 post 13 et 14 habent MSS. editique omnes praeter unum Hen. Stephani, cujus libri auctoritatem sequuti sumus. "Versus duos, loco suo motos, in eum restitui; quod non sine unius exemplaris assensu feci: quamvis illam iis deberi sedem tam manifestum sit, ut multi fortasse, si hoc animadvertissent, absque ullius libri auctoritate id ausuri fuerint." HEN. STEPHANI *Diatribe* 1..

18. Pro vulg. *arvis*, codd. plures et antiquiores habent *agris*.

25. *Rivis* tuentur codd. plures antiqui: *ripis* exhibent MSS. quidam, et edd. veteres, quod forsan melius; de aestate enim atque autumno sermo est, quo tempore tenues sunt aquae, ripae altiores. BENTL. GESN.

28. *Fontesque obstrepunt* videlicet *avium querelis.* Ingeniose, sed sine necessitate, Marklandus *frondesque*, quem secutus est G. Wakefield, ut *arbores* scilicet *aquarum susurris respondeant.*

69. Vulg. *relegit:* at *redegit* codd. plures et potiores. Vid. omnino Bentl. qui tamen multa congessit, quae huc parum conveniunt, et Gronovii Observ. I. 20. p. 123. *Ed.* 4.

III. 3. *Edit* prout veteres declinabant; i. e. *edat.* VET. SCHOL. *Cruq.*

IV. 8. Pro *bis ter ulnarum*, quod, credo, pla-

ne insolitum est, et anomalon, Bentl. dedit *bis trium ulnarum.*

IV. 37. *Exsucta* vulg. Mire variant hic codices scripti: major enim meliorque pars *exsecta*, vel *execta*, cum edd. vett. et Scholiastis: Lambini quidam, et Bersmanni unus *exsucta;* alii *exucta*, *exusta*, *exuta*, *exulta*, *exu ta*, *exerta*. *Exsucca* Cuningh. i. e. siccata, succo per famem subducto; quae vera lectio videtur. *Exesta*, vel *exesa*, Heins. et Bentl.

54. Pro *iram*, Brodaei liber *arcum.*

55. Alii *formidolosis.*

63. Alii *superba.*

V. 28. *Currens aper* videtur esse—aper a canibus e latibulo excitatus et agitatus. Bentleius *Laurens*, ex conjectura Nic. Heinsii, rescripsit.

62. Bene Commentator Cruquii: "Cur minus dira venena mea valent *venenis* barbarae Medeae? aut cur dira venena Medeae minus valent *solito?*" Priori interpretationi favet, praeter alia, epith. *barbarae;* item Theocriti locus, qui Horatio ante oculos fuisse videtur:

Φαρμακα ταυθ' ερδοισα χερειονα μητε τι Κιρκης,
Μητε τι Μηδειας.

Drugs not less efficacious than THOSE *of Circe and Medea.*

67. seqq. Hujus loci sententia videtur esse:

" Atqui omnia tentavi, etsi parum profecerim: " Nec herba, nec radix me fefellit: conjugem " indormire feci cubilibus unctis oblivione (iis " venenis quae oblivionem inducere debent) om- " nium pellicum:" sive de ipso Varo, verisque cubilibus, intelligamus; sive (quod potius reor propter vv. 81, 82.) de ejus imagine, et cubilibus simulatis. Ita Simaetha apud Theocritum, Delphidis animum, a se alienatum, recuperare tentans, ad ritus magicos oblivionem pellicis suae inducentes confugit, et sic precatur:

Ες τρις αποσπενδω, και τρις ταδε ποτνια φωνῶ.
Ειτε γυνα τηνῳ παρακεκλιται, ειτε και ανηρ,
Τοσσον εχοι λαθας, ὁσσον ποκα Θασεα φαντι
Εν Δια λαθῆμεν ευπλοκαμω Αριαδνας.

Ειδ. Β. 43.

V. 71. Tum venefica sic pergit: " Carmina mea " nil valere video. Varus ambulat, solutus vene- " ficae scientioris carmine. Quoniam non ad " me recurres, Vare, potionibus usitatis, nec mens " tua—sanitas mentis—redibit, Marsis etiam " vocibus revocata; ergo majus parabo," &c. Ad hanc rationem totum locum interpunximus, quem vett. scholiastae et editores etiam doctissimi ac nuperrimi longe aliter interpretantur. Penes lectorem judicium esto.

87. Pro *venena magnum*, Bentl. ingeniose conj. *venena magica*.

VII. 12. *Nunquam* quinque edd. vetustae: *unquam* al. omnes. Complures Lambini codices *unquam, nisi in dispar* GENUS; quam lectionem in contextum recepit.

13. Pro *caecus*, Bentl. ex MSS. quibusdam *caecos.*

IX. 17. Cum Baxtero Bentl. et Gesn. dedimus *ad hoc.* Ed. Ven. 1479. *adhuc;* item edd. Med. 1486, et 1502. *at huc* schol. Cruq. *ad hunc* alii.

25. *Africanum* tuentur edd. saeculi XV. plures: neque aliter, inquit Bentl. praeferunt Pulmanni Bersmannique et Torrentii et nostri codices. Alii *Africano.*

X. 22. *Porrecta* omnes libri et scholiastae vett. Bentl. conj. *projecta* propter seq. *littore.* Codices plerique *juverit*, perperam.

XI. De hujus Odes metro consule Bentl. qui pro dicolo strenue pugnat, et auctores habet Hephaestionem et Terentianum Maurum.

2. Variant libri tum scripti tum editi. Bentleii vetustiores *perculsum*, non *percussum.* Optime Bentleius: "In re graviore *perculsus* aptius "vocabulum est: contra, in leviore affectu *per-* "*cussus* potius dixeris, ubi animus scilicet est "*ictus, saucius;* non eversus tamen et conster- "natus."

8. Bentleii judicio languet ac jacet sententia

propter voculam *et*, pro qua ex conjectura rescripsit *ut*, contra libros omnes. Haud scio an syntaxis potius sit: *Heu! poenitet me, quanta fabula per urbem fui*, ET (poenitet) *conviviorum*, &c. Ita Cicero, sed cum modo quem vocant subjunctivo: *Non poenitet me*, QUANTUM *profecerim*. Ad Att. XII. 28.

XI. 17. Lambinus, et inde a Lambino plerique editores, etiam *nuperrimi fomenta* interpretantur *nutrimenta*, sive ea quae amorem *alunt*, *nutriunt*, *excitant*; nulla, opinor, idonea auctoritate.—*Fomenta*, (fovimenta) dicitur de iis, quae *fovent* vulnus amoris, quae ad dolorem vulneris, morbi, &c. mulcendum ac levandum adhibentur.

FOVIT *ea* VULNUS *lympha longaevus Iapis.*
Virg. Aen. XII. 420.

Virtutis, magnitudinis animi, patientiae, fortitudinis FOMENTIS *dolor mitigari solet*. Cic. de Fin. II. 29. Piget in re notissima plura proferre exempla.—Per *haec fomenta* Acron et Com. Cruquii intelligunt querelas vv. 11 & 12. Ejusmodi querelae sunt *fomenta vulnus nil levantia*.

28. *Longa renidentis coma* Saxius ex codice Bodleiano. *Longam renidentis comam* ed. Flor. 1482.

XIII. De Metro vide Bentleium ad Epod. XI.

18. Si sana sit vulgata lectio, *adloquiis* accipere oportet pro solatiis, ut apud Graecos παρα-

μυθιον, et παρηγορια. Sic itaque distinximus:

Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae dulcibus adloquiis.

ADLOCUTUM *mulieres ire aiunt, cum eant ad aliquam locutum* CONSOLANDI CAUSA. Torrent. ex Varrone de Ling. Lat. Lib. V. Bentl. ex conj. inserit *ac* ante *dulcibus.*

XV. 8, 9. *Turbaret...agitaret,* vulgarem librorum, tum scriptorum, tum impressorum, lectionem, Bentleius pessime mutavit in *turbarit...agitarit,* quod, ubi praecesserit JURABAS, ne Latinum quidem est, nec cum voce *dum,* rei jam tum praesentis continuationem notante, omnino cohaerere potest: quam ob culpam a Ric. Johnsono merito vapulat. Qui exempla recte loquendi usûs videre velit, ejusdem Johnsoni Aristarch. adeat part. II. p. 55, et seqq. qui permulta huc spectantia congessit. Ratio ex temporum ipsorum naturâ petenda est.

17. Pro *at tu,* tum edd. veteres, tum permulti ex MSS. exhibent *et tu.*

XVI. 41. Hujus loci venustati consuluisse videmur interpunctione nostra:

Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites et insulas;
Reddit ubi Cererem, &c.

Oceanus circumvagus est oceanus qui terram

ambit, ut *circumfluus humor* apud Ovidium.

XVI. 53, 54. Optimorum criticorum consensu hos versus, qui in plerisque editionibus sunt 61, 62. in suum locum restituimus. Vid. Observatt. Miscell. a Burmanno edit. Vol. II. p. 381.

65. Pro *aere, dehinc ferro*, dedimus ex quinque Bentleii MSS. *aerea dehinc ferro*. Ita *quorum* non, ut Bentleius putat, ad *saecula aerea* referendum est; sed ad antecedens ex sensu petendum, *saecula* nempe *ferro durata*. Vid. Ric. Johnsoni Aristarch. part II. p. 64.

XVII. 11. Pro *unxere*, alii *luxere* etiam ex MSS.

18. Pro *relapsus*, alii *relatus*.

21, 22.

> *Fugit juventas, et verecundus color*
> *Reliquit ossa pelle amicta lurida:*

Hic locus, ut mihi videtur, satis elegans, sed parum intellectus, ab editoribus varie tentatus est. "Quid enim? inquit Bentleius, post Jul. Scali- "gerum. *Verecundus color* est rubor. Id quidem "sine controversia est. *Rubor* ergo reliquit ossa. "Quî pote, ut locum relinquat, ubi nunquam "fuit? quis *rubra ossa* vel fando audivit?" &c. et proinde *ossa* mutavit in *ora*. Sed hoc, si quid video, est cavillari. Neque enim Horatius quicquam dicit de *rubris ossibus*, et *reliquit ossa* ne-

quaquam idem valet atque *exiit ex ossibus*, quo tamen sensu a Bentleio acceptum est. Verbum *relinquo* satis frequenter dicitur de iis quae quisquam abiens *non secum aufert*, sed *post se manere sinit*; ut, apud Ciceronem, *reliquit mihi hoc unum solatium*, i. e. *unum tantum*, sive *nihil praeter unum*: hoc solum non abstulit; hoc solum manere sivit. Eodem prorsus modo Horatius hic: Juventas, et rubor, fugiens, sive abiens, reliquit ossa tantum pelle amicta lurida: hoc est, omnis corporis vigor et pulchritudo, ceteraque quae juventam comitari solent, una cum rubro colore abierunt; neque quicquam jam relictum praeter ossa pelle amicta lurida. Sic Plautus: *Agnus ossa atque pellis totus est, ita cura macet*. Aul. III. 6. Ita accepta lectio vulgata omnino sana videtur. G. Wakefield, post Cuningh. interpunxit post *reliquit*, ut subaudiatur *me*, et in seqq. *sunt: ossa* sunt *pelle amicta luridâ*. At pro nobis stat Ovidii imitatio; qui sic affatur Cupidinem:

Quid juvat in nudis hamata retundere tela
Ossibus? OSSA *mihi* NUDA RELIQUIT *amor*.
Am. IX. 13, 14.

XVII. 33. Editiones veteres *urens*, et major pars MSS. Multi habent *virens*, unde Bentl. conj. *vivens*. Ex Torrentianis aliquot, et Pulmanni u-

bus, Bersmannique alter, *furens*, quae vera lectio videtur.

XVII. 39. Codex Battelianus pro varia lectione exhibet *juvencis*, eleganter.

50. *Tuus venter*, i. e. partus tuus. Pactumeius revera est partus tuus, non puer suppositus.

60. Pro *proderit*, Bentl. *proderat* ex duobus MSS. Ejus notam vide.

62. Pro *sed*, alii *si*.

65. Pro *infidi* stant omnes fere libri scripti cum ed. Locheriana.

Troïcaque obsidens longinquo moenia bello,
Perjuri pelopis *vastabit tertius heres.*
Catull.

Vulg. *infidus*.

72. Pro *gutturi innectes tuo*, Bentl. *gutturi nectes tuo*. " Sic enim, ait, loquuntur boni scrip- " tores *nectere vincla gutturi*; minime autem *in-* " *nectere vincla gutturi*, sed, quod interpretibus " nostris non animadversum est, *innectere gut-* " *tur vinclis*." Attamen Virgilius, Aen. VI. 609. Lucanus, alii eadem illa utuntur syntaxi quam damnat Bentleius. Vid. Ric. Johnsoni Aristarch. part. II. p. 65.

78, 79. Vulg. *possum*; at edd. antiquae et plerique codices, Bentleii omnes, *possim*.

80. Pro *poculum*, Bentl. *pocula* ex septem MSS.

XVII. 81. Hic variant libri tum scripti tum editi. Alii codices *nil agentis exitum ;* alii *nil agentis exitus ;* alii *nil habentis exitus ;* alii *nil habentis exitum :* unus et alter *nil valentis.* Muretus et Paulus Manutius *nil valentis exitum :* Cruquius *nullum habentis exitum :* Bentl. *nil agentis exitum :* Cuningh. *nil habentis exitus.*

IN CARMEN SAECULARE.

4. Pro *sacro*, vet. Schol. et MS. unus Saxii coll. *prisco.*

16. Pro *Genitalis*, Bentl. *Genetyllis*, quam lectionem, multa eruditione, multoque ingenii acumine defendit.

21. Pro *undenos...orbis ut*, MSS. quidam et tres edd. saeculi XVI. habent *ut denos...orbis et.*

25, et seqq. Hunc locum dedimus, ut habent MSS. plures et meliores, cum vet. Schol. De loci syntaxi et sententia dispiciant eruditi.

45, 46. Pro *docili...senectuti*, vulg. librorum lectione, Bentl. ex paucis MSS. dedit, *docilis... senectutis.* Unus MS. habet *Dí, senectuti placidam quietem.*

49, et seqq. Plerique Torrentii et Cruquii codices, pro *quique* et *imperet*, legerunt *quaeque* et *impetret*, cui quidem lectioni suffragatur scholiastes Cruquianus. *Quaeque* etiam MS. Gotting. et coll. Sax. Gesneri. Hanc lectionem acriter

defendit Bentl. Utravis lectio satis apta et venusta videtur. Dedimus *quique imperet* propter Anchisae praeceptum apud Virgilium:

Tu REGERE IMPERIO *populos, Romane, memento ;*
Hae tibi erunt artes ; pacisque imponere morem,
PARCERE SUBJECTIS, *et* DEBELLARE SUPERBOS.
Aen. VI. 852.

Vid. Gesn.

65. Praeter veterrimos Cruquii Blandinios, et aliorum aliquot, etiam Colbertinus noster et Regiae societatis codex, et pro varia lectione Graevianus cum Batteliano *aras* habent, non *arces*. Atque illam lectionem agnoscit Porphyrion: "Apparet, inquit, jam eo tempore ab Augusto dedicatum fuisse in Palatio Apollinis templum: et sensus est—Si acceptas *aras* habet Apollo, quae in Palatio dedicatae sunt." Cetera exemplaria cum priscis editionibus *arces*, vel, ut Leidensis noster, *arcis* retinent. Sane *aras* et *arces* tam similes habent ductus literarum, ut librarios, etiam minime lippientes, facile decipere possent...Utraque quidem lectio proba est et venusta, ut nescias fere utri priores partes jure sint deferendae, &c. BENTL.

68. Pro *proroget*, et mox *curet*, *applicet*, quatuor codices Blandinii apud Cruquium, Bersmanni unus, cum duobus Bentleii, *prorogat*, *curat*,

applicat. *Curat*, *applicat*, etiam, praeter tres Bersmanni, tres ex Bentleianis, et pro varia lectione quartus. Porro, *curat*, *applicat* diserte agnoscit scholiastes uterque. Eandem lectionem exhibent MSS. complures Musaei Brit. et ed. princeps in Biblioth. Regis Brit. *Proroget* Gesneri omnes: *curet*, *applicet* edd. Med. 1477, et 1486. Ven. 1479. Flor. Aldi Manutii 1511, &c. usque ad Cruquium. Lectio vulgata *proroget*, quam tuetur major pars codicum, ut et scholiastae veteres, qui pro *prorogabit* accipiunt, nobis necessaria videtur, vel propter conditionem praemissam—SI *Palatinas videt aequus arces*. Ceterum haec verba—

Remque Romanam, Latiumque, felix,
Alterum in lustrum, meliusque semper
Proroget aevum—

utramcunque lectionem amplecti velis, varie ordinari et explicari possunt. Ita distinximus ut jungantur Phoebus *felix*, i. e. propitius: et ita schol. Cruquii, ut apud Virgilium:

Sis FELIX, *et nostrum leves, quaecunque, laborem.*
Aen. I. 330.

FINIS TOM. I.